

INDONESIEN

LÆRERVEJLEDNING

TIL 'FORSVUNDET I JAKARTA'

Velkommen til Børnenes U-landskalender

I denne vejledning finder du alt, hvad du skal bruge for at kunne planlægge et både sjovt og fagligt engagerende undervisningsforløb:

- ✓ **Intro-sektionen** giver dig på fire sider overblik over, hvad materialet består af, og konkrete ideer til at bringe elevbogen, hjemmesiden og opgaverne i spil.
- ✓ **Fakta-sektionen** er fyldig og giver dig nyttig baggrundsviden om årets land, om PlanBørne-fonden og om årets hjælpeprojekt i Indonesien.
- ✓ **Opgave-sektionen** bagerst giver dig komplet oversigt over alle materialets opgaver, aktiviteter, værktøjer, kompetencemål og film. Altså de 'legoklodser', du frit kan bygge dit forløb med.

Rigtig god fornøjelse med undervisningen!

Tre ting, materialet skal give dig og eleverne

Materialet er udarbejdet, så mange af aktiviteterne **understøtter det 21. århundredes kompetencer**, som handler om evnerne til at undersøge, samarbejde, formidle og være både kreativ og kritisk tænkende.

Vi stræber efter **høj fag-faglighed**, en god didaktisk kvalitet i alle dele af materialet – og faglig relevans, så du også får understøttet klasstrinnets kompetencemål i al den tid, I arbejder med det.

Og endelig er det målet, at dine elever skal få **en spændende og engagerende oplevelse** ud af undervisningen – og blive efterladt med et indtryk af en stor og spændende verden.

Globalt udsyn i børnehøjde

I sin kerne sigter materialet mod at give eleverne et indtryk af en verden, en dagligdag og et børneliv, der både ligner deres eget – og er meget anderledes.

I år handler materialet om det mægtige ørige Indonesien og især om børneliv i hovedstaden Jakartas fattigste områder.

Men dine elever får også et unikt indblik i børns hverdag andre steder i det store land gennem blandt andet film, billedserier og faglige opgaver.

Vælg frit opgaver og aktiviteter efter din tid og dit behov

Der findes ikke én korrekt måde at arbejde med materialet på.

Materialet er bygget sådan, at du nemt og frit kan plukke og sammensætte de opgaver og aktiviteter, som passer bedst til dine elever og den periode, der er sat af – og med mindst mulig forberedelsestid for dig.

Du får et forslag til et godt grundforløb og flere miniforløb, der er lige til at bruge, og så en masse opgaver, du frit kan supplere med.

Vi har vi bestræbt os på at differentiere alle opgaver, så du ikke skal bruge for mange kræfter på at tilpasse dem.

Nogle skoler tilrettelægger et fag- eller temaforløb på en eller to uger, mens andre bruger helt op til seks uger. Nogle bruger 'bare' materialet i et eller to fag, andre laver tværfaglige temauger med alle fag.

Indhold

INTRO TIL MATERIALET

- 2 Velkommen til materialet
- 4 Overblik over materialet
- 6 Sådan bruger du materialet

FAKTA OM INDONESIAEN

- 8 Indonesiens historie
- 14 Indonesien i dag
- 14 Værd at vide om Indonesien
- 20 Indonesien i dag
- 26 Natur, geografi og klima
- 29 Kampunger og oversvømmelser
- 32 Årets Projekt
- 34 Sådan arbejder PlanBørnefonden

OPGAVER OG AKTIVITETER

- 36 Alle årets opgaver – fag for fag
- 43 Miniforløb: Arbejd med børneportrætter
- 44 Oplev årets projekt i børnehøjde
- 44 Aktiviteter fra DR til de yngste
- 45 Intro: Sådan fungerer web-værktøjerne
- 46 Trin for trin: Fotohistorier
- 48 Trin for trin: Børnenes egen U-landskalender
- 50 Overblik: Opgavernes kompetencemål
- 51 Overblik: Her er alle filmene

FORSVUNDET I JAKARTA: LÆRERVEJLEDNING

Af Michael Larsen og Christian Vaabensted

Foto: Jeppe Gudmundsen-Holmgreen m.fl. – Layout: Anna Olesen

Overblik: Her er materialets hovedelementer

Årets to bøger – i flere formater

– elevbog og lærervejledning.

Elevbogen rummer både fortællinger og masser af andre indtryk fra Indonesien, som eleverne kan bruge i arbejdet med materialets fagopgaver.

Benni Bødgers fortælling 'Forsvundet i Jakarta' er i centrum. Han har også digtet tre små eventyr i lavt lix, der er inspireret af indonesisk tradition.

Desuden rummer bogen en masse korte faktatekster i form af ordforklaringer, billedtekster og tematiske faktasider. Bogen er rigt illustreret med fotos og tegninger. Bogens fortællinger findes også på hjemmesiden som lydbøger og som skærm-bøger med tekst og oplæsning til de mindre læsestærke.

Lærervejledningen, som du læser i lige nu, rummer alt, hvad du har brug for til at forberede et kort eller langt forløb – med en introsektion, en faktasektion med baggrundsviden og en sektion med tips og overblik over opgaver og aktiviteter.

Lærer-universet

– med filmbank, opgavebank og andre ressourcer til læreren.

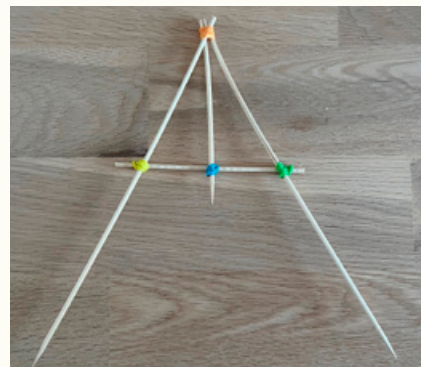
Inde under punktet 'For lærere' øverst på hjemmesiden ligger en stor sektion med alle de materialer, du skal bruge.

Opgavebanken med alle materialets opgaver som PDF'er.

Filmbanken rummer alle materialets film. Også dem, eleverne møder rundt om på hjemmesiden. Årets DR-film er der links til, men de afspilles ovre på DR's hjemmeside. Bagest i lærervejledningen kan du se en oversigt over alle film.

Billedbanken: Her er der tematiske fotoserier med billeder fra elevbogen, lærervejledningen og hjemmesiden. Brug dem, hvis du fortæller frit i klassen eller selv laver andre aktiviteter.

Andre materialer: Du finder bøgerne som PDF, links til mere viden, adgang til tidligere års materialer m.m.

Mange opgaver og aktiviteter

– en stor samling af opgaver, der er klar til brug i mange fag i 1.-5. klasse.

Inde i lærer-universets Opgavebank på hjemmesiden finder du den præcise instruktion til grundforløbet, miniforløb og alle opgaverne til materialet.

Hver opgave beskrives på et PDF-opgaveark, der er lige til at printe ud. Du får detaljeret vejledning, materialeliste, undervisningsmål osv. I en del af opgaverne er der også elevark og en lille intro med baggrundsviden.

Til mange fag og niveauer

Der er opgaver til en række fag, i år bl.a. til Dansk, N/T, Matematik, Madkundskab, Håndværk & Design og Musik.

Alle opgaverne rummer differentierede aktiviteter til forskellige klassetrin – og de fleste rummer research, refleksion og praktisk/kreativ produktion.

Der er både opgaver til at arbejde med materialets digitale aktiviteter – og mange rent analoge.

Mød årets projekt – og Indonesiens børn

– to temaer på hjemmesiden, der bringer eleverne helt tæt på hverdagen.

'Indonesiens børn':

På denne temaside får dine elever en unik mulighed for at lære fire indonesiske børn nærmere at kende. De lever ret forskellige liv. Et barn bor dér, hvor årets projekt og årets bog foregår, et bor på landet på Java og to bor på en vulkan-ø.

I møder børnene og deres hverdag i små film, en vennebog, fotoserier og et tidshjul over en typisk dag. Til temasiden er knyttet et mini-forløb med opgaver til Dansk og N/T. Eleverne kan bl.a. lave en vennebog om sig selv og drøfte forskel i levevilkår. Se mere på side 43.

Oplev årets projekt i børnehøjde

PlanBørnefonden har lavet en temaside, hvor eleverne finder ud af, hvad pengene fra U-landskalenderen går til, og hvordan de skal gøre en forskel. Det bliver fortalt af bl.a. indonesiske børn med små film og korte tekster.

Lav flotte, faglige fotohistorier

– med billeder, elevernes egne små tekster og lyde fra Indonesien.

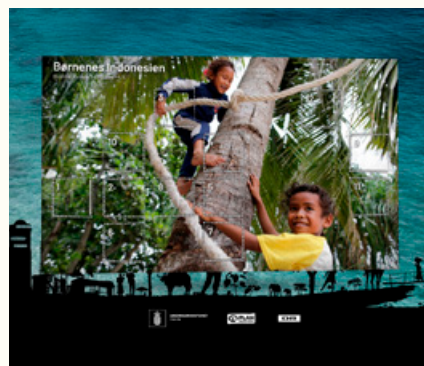
Dette er det ene af U-landskalenderens to web-værktøjer til at løse opgaver og lade eleverne selv formidle om alt det, de oplever undervejs.

Arbejdet er enkelt, fagligt og stramt struktureret. Alt, hvad eleverne skal bruge – også til researchen – ligger klar i web-værktøjet. Og resultatet ser godt ud.

Eleverne laver fotohistorier i syv trin. Til hvert trin vælger de et billede og skriver billedtekst. De skal løse en bestemt opgave ved at researche, tage noter og formidle en besvarelse i syv trin – støttet af guidende spørgsmål.

Der er tre temaer at vælge imellem til Dansk og N/T, og i hvert tema er der 3 opgave-emner. Resultatet kan eleverne vise frem for klassen eller forældrene.

Niveau: Primært til 1.-3. klasse, men det er også populært i 4.-5. klasse.

Byg en digital kalender

– eleverne laver nemt en interaktiv låge-kalender til fx forældrene.

Også her laver eleverne selv et digitalt produkt, der ser godt ud og har masser af faglighed. Den basale proces minder om fotohistorierne, men mulighederne og resultatet er helt anderledes:

En digital lågekalender, hvor eleverne lægger viden om årets land ind bag hver låge – i form af foto, overskrift og billedtekst. Kalenderen laves til fx forældrene.

Modtagerne kan se kalenderen og åbne lågerne på enhver computer eller mobil. De kan også sende den videre.

Med 4, 7, 12 eller 24 låger (det behøver ikke at være en julekalender!) fortæller eleverne om de vinkler på årets land, de synes, er vigtige. De researcher, skriver, vælger og disponerer. Værktøjet er nemt at bruge. I kan også udbygge med et mini-forløb med enkle opgaver, der lærer eleverne om kommunikation.

Niveau: Primært til 3.-5. klasse – evt. med yngre elever i en forenklet proces.

'Opdag Indonesien'

– slip eleverne løs eller gå på fælles opdagelse i mange sider af årets land.

Den centrale temaside om årets land er en sjov introduktion til jeres forløb. Eleverne leger sig til et bredt indblik i børnehøjde – gennem film, infografik, billedserier, faktabøger og quizzes.

De kommer på besøg i Jakarta, ude på landet ved regnskoven på det grønne Java, møder risbønderne, er til skolefest, ser nogle af Indonesiens sjældne dyr, gæster en vulkan og meget mere. Alt sammen i små bidder.

Du kan lade eleverne gå frit på opdagelse på egen hånd, eller du kan styre processen med forslagene i den tilhørende opgave i Opgavebanken.

Adgang til skærm-bøger

På denne side ligger også årets fortælling og de tre eventyr som skærm-bøger med oplæsning, hvor svage læsere kan læse/lytte-træne side for side.

Niveau: Både til 1.-2. kl. og til 3.-5. kl.

Årets sang x 2

– både en med Karen Mukupa og en til de yngste med Motor Mille og Hr. Skæg.

Mange skoler er glade for, hvis der er en 'årets sang', som man kan indlede forløbet eller dagene med.

I år er der hele to af slagsen – og begge indbyder til, at eleverne kan være med:

PlanBørnefonden har fået den populære Karen Mukupa med på at lave et skønt swingende pophit, der handler om årets Indonesientema. Med en flot musikvideo, der delvis er optaget i Jakarta. Der er oven i købet en version med ekstra musik – så I kan skrive jeres eget vers!

DR Ramasjang har lavet en herlig sang til de 4-6 årige. Her er det Hr. Skæg og Motor Mille, der synger – i en musikvideo optaget i Indonesien. Sangen handler om temaerne bag årets projekt og bag Ramasjangs fiktionsserie til U-landskalenderen: 'Jagten på regnbuens legebamse' (se side 44). DR har også lavet en egen danse-instruktion til sangen.

Sådan bruger du materialet

Start med at få et hurtigt overblik over materialets indhold

1 Kig i elevbogen, og tjek hjemmesiden. Husk på hjemmesiden både at kigge på intro-siden til elever ('Opdag'), på de to web-værktøjer og på lærer-universet med Opgavebank, Film-bank mm. Tjek også de to temasi-der til elever om børneportrætter og om årets projekt i børnehøjde.

2 Hvis du vil klædes på med fakta om årets land, så du kan svare på ekstra elevspørgsmål, så

læs artiklerne i faktasektionen her i lærervejledningen.

3 Tjek opgavearkene. De ligger klar i Opgavebanken på hjemmesiden.

4 Sammensæt dit forløb, og skaf evt. materialer: Læs om mulighederne her i lærervejledningen og byg det forløb, der passer hos jer.

Hvad med faglighed og undervisningsmål?

For alle materialets opgaver og materialer tilstræber vi, at de har 'faglige vitaminer' og understøtter væsentlige undervisningsmål for hvert fag og klassetrin.

Inde i hvert af opgavearkene er der en oversigt over, hvilke kompetenceområder, kompetencemål og færdigheds-/vidensmål, netop denne opgave særligt understøtter.

Bagerst her i lærervejledningen finder du desuden et skema, der giver dig hurtigt overblik over fagene og hvilke kompetencemål, der særlig understøttes af materialets opgaver.

1.-5. klasse: Alle kan være med

I hvert opgaveark kan du øverst se, om aktiviteterne er målrettet 1.-2. eller 3.-5. klasse.

De fleste opgaver rummer differentierede aktiviteter til begge grupper – og en del skoler **bruger også materialet i 0. og 6. klasse.**

Desuden bruger flere specialskoler materialet, fordi der er så mange billeder og illustrationer i både bogen og på hjemmesiden. Samtidig er det nemt at plukke i og lave forløb, der er tilpasset **særlige elevgrupper.**

Hvor meget tid skal der sættes af?

Materialet rummer mange opgaver og aktiviteter til flere fag.

Du kan sagtens 'nøjes' med at bruge det i et eller to fag, men mange laver tværfaglige temauger med alle fag.

Der er rigeligt til et godt fag- eller temaforløb på en eller to uger. Nogle skoler bruger materialet i op til seks uger.

Passer året rundt – og der er også andre lande

Hjemmesiden med årets materiale bliver liggende på nettet, så I kan bruge det i årevis fremover.

Du kan også stadig bruge U-landskalenderens tidligere hjemmesider med materialer om mange andre lande i Afrika, Sydøstasien og Mellemøsten. Find links til dem i Lærer-universet under 'Tidligere års materiale'.

Find det hele her:
2025.u-landskalender.dk

Også til undervisning i verdensmålene

Mange skoler arbejder med FN's 17 verdensmål i særlige forløb eller perioder. Her passer det fint at bruge U-landskalenderens materialer.

Hele jeres 'rejse' til årets land er tilrettelagt, så det viser eleverne, hvad verdensmålene handler om i praksis. Materialet om Indonesien berører i særlig grad disse mål:

Mål 4: Kvalitetsuddannelse

Mål 5: Ligestilling mellem kønnene

Mål 11: Bæredygtige lokalsamfund

Mål 13: Klimaindsats

Mål 16: Partnerskaber for handling

Arbejd digitalt og analogt – eller i kombination

Materialet giver stor frihed til at veksle mellem digitale og analoge aktiviteter i et fleksibelt forløb. Og alt er tilrettelagt, så det spiller sammen og er nemt at gå til.

Analogt arbejde

Elevbogen og de fleste opgaver indbyder til fordybelse, undersøgelser og kreativitet – helt uden skærme. I de fleste opgaver skal man bruge hænderne, samarbejde eller lave fysisk aktivitet.

Digitalt arbejde

Hjemmesiden tilbyder flere måder at arbejde med skærm – og styrke elevernes digitale kompe-

tencer med tilhørende opgaver. Særligt disse:

- Den introducerende side 'Opdag Indonesien' med film, billedserier og quizzes.
- De to temasider med film, billeder og tekster. Den ene udfolder årets projekt i børnehøjde, den anden rummer portrætter af indonesiske børn og deres hverdag.
- De to web-værktøjer, hvor eleverne arbejder kreativt med fotonhistorier eller en digital lågekalender. Her er høj digital trykthed, fordi eleverne ikke skal søge på andre hjemmesider eller bruge andre programmer.

God inspiration til et færdigt grundforløb

Materialet er tilrettelagt, så du frit kan sammensætte et forløb, der passer til din klasse.

Men du kan også tage udgangspunkt i det forslag til et færdigt grundforløb, vi har lavet.

Her kommer I godt omkring årets vigtigste tematikker i flere fag. Oven i dette grundforløb kan I så bygge flere opgaver og aktiviteter på – så det passer til de fag og den tid, I vil bruge.

Her finder du grundforløbet

Grundforløbet er beskrevet i detaljer i Opgave 1, der ligger i Opgavebanken på hjemmesiden. Her er der også gode ideer til, hvilke andre opgaver, du skal bruge i forløbet.

Grundforløbet indeholder disse hovedaktiviteter:

- Sæt Indonesien på verdenskortet.
- Undersøg årets projekt.
- Brug 'Opdag Indonesien' – med film, billedserier quizzes mm.
- Læs elevbogen sammen.
- Lav kreative opgaver i Billedkunst.
- Musik, leg og bevægelse.
- Lav fra mad fra Indonesien.
- Lav Forsøgsoptillinger i N/T.
- Lav digitale fotonhistorier og Børnenes Egen U-landskalender.

Indonesien er verdens største ørige med sine mere end 17.000 øer, som strækker sig over et område helt fra det sydøstlige Asien til det nordlige Australien.

Indonesiens historie

Indonesien breder sine 17.000 øer ud midt i et af verdens mest geologisk aktive områder, hvor fire tektoniske plader støder sammen: den australske, den filippinske, den eurasiske og Stillehavspladen.

Sammenstød og forskydninger mellem disse plader har gennem millioner af år formet regionen med bjergkæder, vulkaner og det kæmpemæssige øhav.

Tidlige menneskearter – og hobbitter

Særligt to berømte fund vidner om, at mennesker har sejlet rundt og bosat sig i Indonesien meget tidligt.

I 1891 fandt man på Java fossile rester af, hvad der menes at være menneskearten *Homo erectus*. De regnes for at være kommet til området for 1,8 millioner år siden, og de uddøde først for ca. 400.000 år siden.

Og i 2003 fandt et hold af internationale arkæologer på øen Flores skeletrester fra de såkaldte homininer, der er den mindste menneskeart, vi kender. Arten har fået navnet *Homo floresiensis* efter øen, men de kaldes

populært 'hobbitterne', fordi de kun var lige over en meter høje. Resterne menes at være mellem 60.000 år og 100.000 år gamle, og man mener, at den lille menneskeart levede videre på Flores, indtil et vulkanudbrud udslettede dem for blot ca. 12.000 år siden.

Indonesernes forfædre var søstærke

De moderne indoneseres forfædre er det folkeslag, der kaldes austroneserne. De ankom til øhavet for 5-6.000 år siden. Austroneserne menes at stamme fra Taiwan, og de spredte sig sydpå gennem Filippinerne og videre til Indonesien, Malaysia, Oceanien og endda Madagaskar ved Afrikas østkyst. Austroneserne var nemlig dygtige søfolk, der kunne sejle lange distancer i kanoer.

Med sig bragte de nye teknologier som dyrkning af ris og andre afgrøder, husdyr, keramik og en sprogfamilie, som stadig er grundlaget for de fleste af de over 700 sprog, der tales i Indonesien i dag.

Fra ca. det 1. århundrede efter Kristus begyndte

indisk kultur og religion at brede sig længere ud i Sydøstasien – også i Indonesien.

Indiske købmænd, præster og eventyrere bragte ikke kun varer med sig, men også nye ideer, politiske systemer, skriftsprog og religiøse forestillinger. Den livlige handel betød, at der dukkede flere havne op på de store indonesiske øer Sumatra og Java. Alle disse små havne kom til at fungere som knudepunkter for udveksling af kostbare varer som krydderier (peber, nelliker, muskatnød), ædelmetaller, tekstiler og keramik.

Omkring det 4.-7. århundrede begynder der at opstå organiserede kongeriger rundt om i Indonesien, ofte med stærk indisk indflydelse. Kongeriget Tarumanagara på Java er kendt fra inskriptioner fra det 5. århundrede, og det ser ud til at være et af de ældste hinduistiske kongeriger i regionen.

Srivijaya-riget blev en buddhistisk stormagt

Srivijaya er det mest betydningsfulde af de tidlige

Borobudur-templet på Java er et af verdens største buddhistiske monumenter. Templet blev opført i 700-tallet.

Guden Ganesh står her foran et tempel i Jakarta. Med sit karakteristiske elefanthoved vidner den om Indonesiens lange hinduistiske historie.

Hollænderne dominerede Indonesien i århundreder: Maleriet viser et centralt øjeblik i Java-krigen (1825-1830), hvor den javanesiske prins Diponegoro, en fremtrædende lokal leder, bliver arresteret af hollænderne under fredsforhandlinger.

kongeriger i Indonesien. Riget havde sit magtcentrum på det sydlige Sumatra og dominerede i flere hundrede år store dele af det vestlige indonesiske øhav.

Riget var hierarkisk med en konge i spidsen for et administrativt apparat og lokale høvdinge.

Buddhismen spillede en central rolle i Srivijayas kultur, og riget var et vigtigt centrum for buddhistisk lærdom. Blandt andet ved man, at kinesiske pilgrimme i det 7. århundrede besøgte hovedstaden Palembang for at studere buddhistiske skrifter.

Srivijaya-rigets nedgang begyndte i det 11. århundrede, da blandt andet kongeriget Mataram fra Java og konger fra Sydindien i perioder bokrige dem.

Muslimske sultanater og Majapahits guldalder

Islam ankom fredeligt og gradvist til det indonesiske øhav gennem handel, missionærer og ægteskaber. Der havde allerede været handel med muslimske

købmænd fra Mellemøsten og Indien i århundreder, da de lokale herskere i det nordlige Sumatra begyndte at konvertere til islam i det 13. århundrede. Islam spredte sig herefter videre til andre dele af øhavet, blandt andet til Java og øgruppen Molukkerne.

Præcis den samme periode var guldalderen for et af de mest magtfulde og avancerede imperier i hele regionens historie – nemlig det hindu-buddhistiske kongerige Majapahit. Det blev grundlagt på det østlige Java i det 13. århundrede og herskede i det 14. århundrede over store dele af det moderne Indonesien, Malaysia og dele af Filippinerne.

Selvom Majapahit dominerede regionen, begyndte riget gradvist at gå i opløsning allerede i det 15. århundrede på grund af interne stridigheder og den voksende magt hos de muslimske sultanater langs kysterne.

Handelen flyttede sig i stigende grad til de muslimske havne, og det underminerede Majapahits økonomi. I

slutningen af det 15. og starten af det 16. århundrede led Majapahit en række militære nederlag til de muslimske sultanater, og det endte i rigets endelige fald.

Portugiserne forsøger sig

Da skibe fra Portugal begyndte at gæste Indonesien i begyndelsen af det 16. århundrede, startede en helt ny tid i Indonesiens historie – den europæisk kolonialisme.

Portugisernes ville have kontrol med handlen med krydderier, især nelliker, muskatnød og peber. De var kostbare, lette at transportere og yderst eftertragtede i Europa – og de kom primært fra den indonesiske øgruppe Molukkerne, som blev kaldt Krydderiøerne.

Portugiserne fik også en vis kontrol over dele af det indonesiske øhav, men de fik aldrig den samme totale dominans, som i andre dele af deres kolonirige.

De mødte nemlig både lokal modstand og konkurrence fra andre europæiske lande. Især begyndte hollænderne at udfordre Portugals position i Sydøstasien i slutningen af det 16. århundrede.

Hollænderne styrer i 350 år

De første hollandske ekspeditioner kom til Java og andre dele af øhavet i slutningen af 1590'erne, og de indså hurtigt, at her var der potentiale for at tjene store profiler. Udover krydderier høstede hollænderne med tiden enorme indtægter i Indonesien på varer som sukker, kaffe, te, tobak og senere olie – og på samtidig at sælge deres egne varer til indoneserne.

Hollænderne vandt herredømmet over Indonesien ved en blanding af handelsaftaler, militær magt, udspekuleret diplomati og interne konflikter mellem de lokale herskere. Et herredømme, de beholdt i 350 år.

For at sikre sig mod at andre europæiske lande fik indflydelse, dannede de hollandske handelsselskaber i 1602 VOC (Vereenigde Oostindische Compagnie). VOC fik vidtrækkende rettigheder fra den hollandske stat. De fik bl.a. ret til selv at bygge forter, indgå traktater, oprette hære og sågar føre krig.

VOC brugte ofte militær magt for at sikre deres interesser. De erobrede vigtige handelscentre, de fordrev konkurrenter, og de undertrykte brutalt de lokale.

Et eksempel på VOC's hensynsløshed er massakren i 1621 på befolkningen på Banda-øerne. Hollænderne

ville sikre deres monopol på muskatnød. Flere tusind mennesker blev slået ihjel og andre taget som slaver.

Efter næsten 200 år var VOC så plaget af korrupktion, grådighed og ineffektivitet, at de gik konkurs i 1799.

Men så overtog den hollandske stat selv hele administrationen af kolonien, og det førte til endnu mere systematisk udnyttelse. Fx indførte de i det 19. århundrede landbrugssystemet 'cultuurstelsel'. Det tvang indoneserne til at dyrke afgrøder til eksport i stedet for fødevarer til eget forbrug, og det førte til hungersnød.

Ungdommens løfte

I begyndelsen af 1900-tallet begyndte nationalistiske ideer at vinde frem i Indonesien – som en protest mod det hollandske styres racisme og undertrykkelse.

Hollændernes kolonipolitik betød, at en lille indonesisk elite fik adgang til vestlig uddannelse. Nogle af de folk var med til at skabe forskellige uafhængighedsbevægelser, blandt andet den muslimske Sarekat Islam, det socialistiske/kommunistiske PKI og en nationalistisk bevægelse, som stræbte efter at forene folket på tværs af etniske og religiøse skel.

I 1928 samledes unge fra hele øgruppen og aflagde det såkaldte Ungdomsløfte. Her erklærede de deres

fælles vilje til 'ét fædreland, ét folk og ét sprog: Indonesien'. Løftet ses i dag som et vigtigt skridt frem mod at skabe en samlet national identitet i det store rige med så mange og så forskellige lokale befolkninger.

Japansk besættelse

Men i marts 1942 blev det politiske landskab radikalt forandret i Indonesien: Japan invaderede hele Hollands kolonirige i Indonesien og holdt det besat til 1945.

I første omgang så nogle indonesere japanerne som befriere. Japanerne tillod i et vist omfang national organisering og brug af det indonesiske sprog.

Besættelsen viste sig dog hurtigt at være meget brutal. Japan brugte indonesiske ressourcer til at føre krig, og mange indonesere blev sendt i tvangsarbejde under forfærdelige forhold, der kostede mange livet.

Den japanske periode gav dog også den nationalistiske bevægelse nye muligheder: Japanerne trænede og bevæbnede indonesiske ungdomsgrupper, som senere blev afgørende i Indonesiens frihedskamp.

Kampen for uafhængighed

Lige efter at Japan kapitulerede i august 1945, proklamerede to af lederne i den nationalistiske bevægelse,

Sukarno blev Indonesiens første præsident og proklamerede i 1945 landets selvstændighed efter århundreders kolonistyre.

Små fragtbåde og erfarne søfolk har i årtusinder fragtet mennesker og varer på kryds og tværs mellem de mange tusinde øer.

Svimlende kostbare nødder: Muskat – og andre krydderier – var guld værd i Europa. Derfor var de indonesiske riger så attraktive at kolonisere.

Den nye præsident, Prabowo Subianto, har bl.a. indført et nationalt program for skolemad, fordi mange indonesiske børn ikke får en tilstrækkelig og varieret kost.

Masser af billige snacks: God skolemad er ekstra vigtig, fordi mange indonesiske børn spiser snacks hver dag, som kan købes overalt for næsten ingen penge.

Indonesiens præsident siden oktober 2024 er Prabowo Subianto. Han er tidligere general og har i mange år været en af landets mest indflydelsesrige politikere.

Sukarno og Hatta, Indonesiens uafhængighed. Men Holland forsøgte straks at tage kontrollen tilbage, og det udløste fire års blodig uafhængighedskrig.

Der var voldsomme kampe, guerillakrig fra de indonesiske nationalister og store hollandske militæraktioner, som blev stærkt fordømt internationalt. Til sidst førte et pres fra bl.a. FN og USA til, at Holland måtte anerkende Indonesiens uafhængighed.

Den 27. december 1949 underskrev Holland en aftale, der overdrog suveræniteten til Republikken Indonesien – dog med undtagelse af Vest Papua, som først blev en del af Indonesien i 1960'erne efter yderligere konflikt.

Pancasila – de fem principper

Sukarno blev Indonesiens første præsident.

Han arbejdede målrettet for at forene Indonesiens mange øer, etniske grupper og religioner i én nation. Han introducerede den nationale ideologi Pancasila, der har fem grundprincipper: nationalisme, internationalisme, demokrati, social retfærdighed og tro på Gud.

Pancasila blev fundamentet for Indonesiens identitet og samfundsliv. Sukarno udbredte også det fælles indonesiske sprog for at styrke den nationale sammenhængskraft.

Et demokrati med styring på

I årene efter uafhængigheden var Indonesien præget af politisk uro med flere regeringsskift og dyb uenighed

mellem politiske, religiøse og etniske grupper. Sukarno mente, at vestligt demokrati ikke passede til Indonesien. I 1959 indførte han derfor et autokratisk system kaldet 'Guided Democracy'.

Det betød, at præsidenten fik mere magt, og at beslutninger skulle træffes gennem samtale og enighed i stedet for afstemninger. Ideen var at skabe mere stabilitet, men i praksis betød det, at magten blev samlet hos præsidenten og militæret.

På trods af hans politiske visioner gik det ned ad bakke for økonomien i Indonesien under Sukarno med stigende inflation og udbredt fattigdom. Han forsøgte at balancere militærets, kommunistpartiets og de islamiske kræfters interesser, men det førte til intern uro og regionale oprør. Kommunistpartiet voksede sig stærkt, og det skabte konflikter med militæret og konservative grupper.

Klapjagt på kommunister

I 1965 kulminerede spændingerne i et kupforsøg, der slog fejl. Militæret slog hurtigt ned på kommunister og venstreorienterede – under ledelse af general Suharto. De gennemførte omfattende udrensninger og massakrer, hvor op mod en million mennesker blev dræbt.

I månederne efter kuppet overtog general Suharto gradvist magten fra præsident Sukarno og blev den reelle leder af Indonesien. Han fik støtte fra både militæret, fra religiøse grupper og fra Vesten, som ønskede

stabilitet og et antikommunistisk styre. I 1967 blev Sukarno formelt afsat og sat i husarrest, og general Suharto blev udråbt som ny præsident i 1968.

Den Nye Orden

Suharto arvede et land i kaos med voldsomme økonomiske problemer og politisk uro. Han samlede hurtigt magten hos sig selv og militæret. Han kom til at sidde på posten i hele 30 år og styrede landet med hård hånd under det, der blev kaldt 'Den Nye Orden' (Orde Baru). Det dækkede over et autoritært styre, økonomisk vækst, politisk ensretning, censurering af medierne og systematisk undertrykkelse af modstandere.

Suharto gjorde økonomien til sin vigtigste opgave.

Med hjælp fra vestlige økonomer fik han styr på inflationen og tiltrak udenlandske investeringer. Indonesien oplevede i 70'erne og 80'erne høj økonomisk vækst, især p.g.a. olieeksport og industrialisering. Levestandarden steg for mange, men landet blev også mere afhængigt af olieindtægter og stiftede udenlandsk gæld.

Slut på 30 års diktatur

Suhartos regime blev også berygtet for omfattende korruption og nepotisme. En lille elite, hans egen familie og nære venner fik store økonomiske fordele og kontrollerede vigtige virksomheder. Almindelige indonesere oplevede, at velstanden ikke altid kom dem til gode.

I slutningen af 1990'erne blev Indonesien ramt af den asiatiske finanskrisen. Økonomien brød sammen, arbejdsløsheden steg, og utilfredsheden voksede. Store demonstrationer og krav om forandring tvang til sidst Suharto til at træde tilbage i maj 1998.

Demokrati og mindre fattigdom

Siden 1998 har Indonesien gennemgået en demokratisk reform og afholdt en række frie og fredelige valg.

Indonesien har også oplevet stabil økonomisk vækst siden da. Landet er gået fra et typisk udviklingsland til at være blandt verdens 20 største økonomier.

Fattigdommen er desuden faldet markant: Hvor næsten 20 % af befolkningen levede under den nationale fattigdomsgrænse ved årtusindskiftet, er det i dag kun 10 %. Over 25 millioner indonesere har arbejdet sig ud af fattigdommen.

Trods store fremskridt har Indonesien dog stadig udfordringer med korruption, ulighed, religiøse og etniske spændinger samt miljøproblemer. De har også oplevet terrorangreb og regionale konflikter, men de har formået at bevare en sammenhængende nation.

I oktober 2024 blev Prabowo Subianto, en tidligere general og forsvarsminister, indsat som præsident. Han gik til valg på løfter om at styrke økonomien, bekæmpe korruption og sikre selvforsyning i Indonesien.

Han er en kontroversiel figur i indonesisk politik, bl.a. på grund af sin militære baggrund og tilknytning til Suharto-regimet. Han er nemlig Suhartos tidligere svigersøn og havde høje poster i specialstyrkerne under Suharto, hvor han var kendt for hårdhændet ledelse.

En af de omdiskuterede beslutninger i Prabowo Subiantos første tid som præsident har været at tillade, at militærpersoner kan have flere civile og offentlige embeder. Han mener, at det vil styrke disciplinen, effektiviteten og det nationale sammenhold. Kritikere frygter, at det vil svække de demokratiske institutioner.

Men han ønsker bl.a. også at indføre et nationalt program for skolemad, fordi underernæring er et udbredt problem i Indonesien. Op mod 60 % af de indonesiske børn får ikke en tilstrækkelig og varieret kost, ofte fordi familierne ikke har råd til mælk, frugt og proteinrig mad.

Der er måske forandringer forude i det enorme land.

Velkomstmonumentet i det centrale Jakarta blev opført i 1962 som et symbol på nationens gæstfrihed, da Indonesien var vært for de fjerde asiatiske lege. Store dele af Jakarta er en moderne storby med metro og skyskrabere.

Indonesien i dag

I dag er Indonesien på mange måder et meget moderne land med stor fremgang, store muligheder – og store kontraster.

Økonomien er stor og stabil

Indonesiens økonomi er den største i Sydøstasien. I 2024 voksede den med lige over 5 %. Det er en ganske høj vækst, og kun en smule lavere end året før. Inflationen har også været både lav og stabil i de senere år. Det er flotte resultater.

Væksten drives især af investeringer i infrastruktur som veje, havne og energiforsyning. Men landet er også en stor eksportør af råvarer som palmeolie, kul, naturgas og mineraler.

Der tales dog i stigende grad i Indonesien om at gøre landets økonomi mere varieret og bæredygtig fremover

– fx ved at producere flere forarbejdede varer og grøn teknologi. Det gælder særligt med hensyn til forarbejdning af nikkel, som bl.a. kan bruges til batterier til elbiler. Her har Indonesien en dominerende rolle.

Jobsikkerheden er lav

Indonesien har en af verdens største arbejdsstyrker: 153 millioner er på arbejdsmarkedet her i 2025.

De fleste (næsten 60 %) arbejder dog i 'den uformelle sektor', altså i jobs uden faste kontrakter, sociale ydelser eller jobsikkerhed. Indonesien har en ung befolkning, så en stor andel er i den arbejdsdygtige alder.

Det giver landet muligheder for økonomisk vækst og udvikling, men det stiller også krav til, at Indonesien skal skabe masser af nye jobs og skal sikre, at de unge får de rigtige kompetencer.

Det er en udfordring, for uddannelsesniveauet er stadig lavt: Kun 13 % af de voksne har en universitetsuddannelse, og over en tredjedel har ingen uddannelse ud over grundskolen.

Turismen skal spredes ud

Landets tusinder af øer er et overflødhedshorn af strande, koralrev, regnskove og andre naturtyper, men de rummer samtidig en nærmest lige så rig og varieret kultur. Derfor er det ikke så sært, at turisme er en af de vigtigste indtægtskilder.

Og den er vokset markant de seneste år. Alene i 2024 steg antallet af udenlandske turister med hele 19 % til 13,9 millioner. De fleste af gæsterne er fra nabolande som Malaysia, men mange kommer også fra Kina, Japan, Sydkorea, Australien, USA og Europa.

Fantastiske strande med hvidt sand, palmer og turkisblåt vand finder man mange steder på øerne i Indonesien. Bali er fx et af verdens mest berømte turistmål, men der har turismen også ført til trængsel, pres på naturen og ujævn økonomisk udvikling.

Over halvdelen af al ris, der dyrkes i Indonesien, vokser på Java. Det er et af de få lande i verden, der er næsten selvforsynende med ris.

Der er små madvogne og boder overalt på gaderne i Jakarta. De serverer alt fra satayspyd til nasi goreng og gado-gado: En mættende salat med kogte grøntsager, tofu, tempeh, æg og jordnøddesauce.

Bali er Indonesiens mest kendte turistmål og tiltrækker alene en tredjedel af alle de udenlandske turister. Den store tilstrømning til øen har dog ført til bekymring for overturisme, så nu overvejer man at indføre bl.a. turistskatter og byggestop for nye hoteller for at beskytte øens miljø.

Regeringen arbejder nu også målrettet på at sprede turismen ud til flere regioner i Indonesien for at fordele indtægterne og gøre presset på de mest besøgte områder mindre.

Flere skal uddannes

Skolesystemet består af seks års grundskole, tre års mellemskole, tre års gymnasium samt typisk fire års videregående uddannelse. Grundskolen er obligatorisk, og næsten alle børn starter i skole. Men mange elever fortsætter ikke på de højere uddannelsesniveauer. Det gælder især i landdistrikterne, hvor familierne ofte har økonomiske udfordringer, så børnene tidligt må hjælpe til med at tjene penge til familien.

Formelt er uddannelsessystemet tilgængeligt for hele befolkningen, og i de seneste årtier har landet også gjort store fremskridt med at øge de unges adgang til uddannelse, især i byområder.

Den tidligere præsident Joko Widodo indførte store reformer for at forbedre både kvaliteten og tilgængeligheden af uddannelse. Samtidig gjorde han støtten større til de fattigste familier, så flere børn får mulighed for at gennemføre en længere skolegang.

Koranskole-systemet

Koranskoler er en af de ældste former for uddannelse i Indonesien, og det er stadig en af de mest udbredte. De kaldes lokalt 'pesantren' eller 'madrasah'.

De spænder fra ganske små, lokale skoler, hvor børn lærer at læse og recitere vers fra Koranen, til store institutioner, der tilbyder både religiøs og sekulær undervisning. Målet er at give eleverne en grundig forståelse af islamisk tro, praksis og moral, samtidig med at de skal lære arabisk for at kunne læse Koranen

på originalsproget. Undervisningen foregår ofte i fritiden, typisk lige efter skoletid eller i weekender.

Befolkningen er meget digital

I dag er Indonesien blevet et af de lande i verden, hvor befolkningen har flest digitale forbindelser.

I begyndelsen af 2025 var der hele 356 millioner aktive mobilforbindelser i landet, og det svarer til 125% af befolkningen. Rigtigt mange har altså mere end én mobilforbindelse. Mobilt internet er også tilgængeligt for store dele af befolkningen.

Sociale medier spiller nu en central rolle i hverdagen. Halvdelen af indoneserne – 143 millioner – har en aktiv profil på mindst én social platform. Instagram alene har over 100 millioner brugere i Indonesien, men YouTube, Facebook, TikTok og WhatsApp er også udbredte.

Medier med mere pressefrihed

Efter Suharto-regimets fald i 1998 har Indonesien oplevet en betydelig forbedring i pressefriheden. Men der er

Koranskole: Efter den almindelige skoledag går mange indonesiske børn i koranskole, hvor de læser og reciterer Koranen og lærer om islamiske værdier og traditioner.

Indonesien har med reformer i det seneste årti gjort fremskridt i ligestilling mellem kønnene med hensyn til skolegang og beskæftigelse.

Som alle andre steder spiller mobiltelefoner og adgang til internettet en vigtig rolle for indoneserne, der slår de fleste rekorder med hensyn til brug af sociale medier.

Hovedstadens flotte metrosystem, kendt som Jakarta MRT (Mass Rapid Transit), blev åbnet i marts 2019. Det dækker dog stadig kun en brøkdel af Jakarta.

stadig udfordringer. En lov om elektronisk information fra 2008 bruges stadig til at retsforfølge journalister og begrænse ytringsfriheden.

Traditionelle medier som tv og radio er også stadig populære, især i landdistrikterne, mens online nyhedsmedier og sociale medier vinder frem blandt de yngre generationer.

De store byer bliver større

Stadig flere mennesker flytter ind til byerne i Indonesien.

Det har stor betydning for den sociale og økonomiske udvikling. I 2025 bor ca. 60 % af befolkningen – over 165 millioner mennesker – i byområder. Væksten sker især i storbyer som Jakarta, Surabaya og Bandung, der tiltrækker millioner af mennesker fra landdistrikterne. De kommer i håbet om bedre jobmuligheder, uddannelse og levestandard.

Tilstrømningen skaber også udfordringer. De store byer kæmper med overbelastet infrastruktur, trafik-

propper, forurening, boligmangel og markante forskelle på riges og fattiges vilkår og muligheder. Samtidig får landdistrikterne færre og ældre indbyggere, og det kan føre til mangel på arbejdskraft i landbruget og en større ulighed mellem by og land.

Der er bedre adgang til sundhed

Indoneserne har skabt store forbedringer i deres sundhedsvæsen. Siden 2014 har de bl.a. haft et nationalt system for sundhedsforsikring, som nu dækker næsten hele befolkningen. Det har givet langt bedre adgang til sundhedsydelser.

Der er dog stadig store forskelle mellem by og land. Indonesien er stort, så særligt i mange af de afsides områder mangler der kvalificeret sundhedspersonale og moderne udstyr.

Underernæring blandt børn er også stadig et alvorligt problem, især i de østlige provinser. Det arbejder myndighederne på at løse gennem bedre ernæring og sundhedsoplysning.

Korruption er stadig et problem

Korruption er fortsat en af de store udfordringer for samfundsudviklingen i Indonesien. Transparency Internationals liste 'Corruption Perception Index' placerer landet som nummer 99 ud af 180 lande. Politisk korruption, bestikkelse og misbrug af offentlige midler er udbredt.

Men den indonesiske regering har øget indsatsen mod korruption, og nu søger de også medlemskab af OECD for at tilpasse sig internationale standarder og styrke indsatsen endnu mere.

Middelklassen vokser stadig

Indonesien har haft en markant vækst i middelklassen. Det har skabt vækst i blandt andet detailhandel, boligmarked, turisme og den digitale økonomi.

Middelklassen efterspørger bedre uddannelse, sundhedsydelser og en moderne livsstil. Alt sammen er det med til at skabe stor, positiv udvikling i landet.

I de senere år er denne udvikling dog bremset op.

Mange risbønder på Java har ikke kun rismarker, men også et lille jordstykke, hvor de dyrker afgrøder til eget brug. Her dyrker de grøntsager, urter eller frugttræer.

Jakarta lider under hyppige og voldsomme oversvømmelser, især i regntiden, samtidig med at store dele af byen synker hvert år.

Middelklassen, målt på månedligt forbrug, er faldet fra 21 % af befolkningen i 2019 til kun 17 % i 2024.

Men selvom færre i dag lever i absolut fattigdom sammenlignet med tidligere, så er det alligevel stadig langt fra alle, der får del i den økonomiske udvikling.

En stor del af befolkningen lever fortsat i fattigdom eller med usikre job- og boligforhold, og uligheden er stadig stor. Især ulighed mellem by og land samt mellem forskellige øer og regioner i det enorme land.

Samtidig skaber væksten i forbruget nye udfordringer, fordi øget bilisme, energiforbrug og andet ressourceforgbrug belaster miljøet.

Rig på naturressourcer

Indonesien er rig på råstoffer som kul, olie, naturgas, tin, nikkel og guld. Udvinning og salg af de ressourcer betyder meget for landets økonomi.

De er også verdens største producent af palmeolie, men den industri har også ført til omfattende skovrydning mange steder.

Det er et vigtigt problem, fordi de tropiske skove i Indonesien også er hjemsted for en enorm biodiversi-

tet, men de er under pres fra skovrydning til landbrug, især netop palmeolieplantager.

Hovedstaden synker år for år

Jakarta synker – og det går bekymrende stærkt. I nogle områder synker Jakarta helt op til 20 centimeter om året, og især den nordlige del af byen er hårdt ramt.

Den vigtigste årsag er, at der bliver pumpet alt for meget grundvand op fra undergrunden. Mange indbyggere og virksomheder er nødt til at hente grundvand, fordi byen mangler et velfungerende system til rent drikkevand. Men når grundvandet fjernes, så synker jorden sammen, og det får hele byen til at sætte sig.

Problemet forværres af den hæsblæsende byudvikling, der præger Jakarta. Byen vokser hurtigt på alle måder, og der bliver bygget meget nyt. Det betyder, at store områder bliver dækket af beton og asfalt. Det gør det svært for regnvandet at trænge ned i jorden og genopfylde grundvandsmagasinerne.

Samtidig stiger havniveauet omkring Jakarta, og regntiderne bliver i disse år mere dramatiske på grund af klimaforandringer. Det forværrer situationen yderli-

gere, fordi dele af byen bliver udsat for både hyppigere og mere alvorlige oversvømmelser. Det går særlig hårdt ud over folk i de fattigste områder af byen, fordi de ofte bor i de laveste dele – altså ganske tæt på floder og kanaler og tæt på havniveau.

Vil bygge en splinterny hovedstad

Indonesien er i gang med et af verdens største byudviklingsprojekter: De vil bygge en helt ny hovedstad på Borneo. Den nye by hedder Nusantara. Beslutningen om at flytte hovedstaden skyldes blandt andet Jakartas store problemer med overbefolkning, synkende undergrund og hyppige oversvømmelser.

Projektet blev lanceret af tidligere præsident Joko Widodo, som ville skabe en moderne og bæredygtig hovedstad. Byen bygges midt i regnskoven og skal i første omgang huse op mod 1,5 millioner mennesker, dog primært landets administrative elite. Første etape med anlæg af veje, regeringsbygninger og hospitaler begyndte i 2022, men er blevet forsinket af blandt andet COVID-19 og økonomiske udfordringer.

Byggeriet forventes først færdigt efter 2045.

Der har været så stor tilvækst i befolkningen i Jakarta, at planlægningen af infrastruktur, kloakering, vandforsyning og boliger ikke har været optimal alle steder. Byen er et miks mellem skyskrabere, mindre huse og rigmandsvillaer – og kvarterer med ganske fattige mennesker.

Millioner af Jakartas indbyggere bor i de fattigere bydele, der er præget af meget små hjem og smalle gader. Men også af sammenhold. I mange af de bydele bor folk livet igennem og kender og hjælper hinanden.

Værd at vide om Indonesien

Indonesien er både geografisk enormt og et land med en stor variation på alle måder. Det er præget af, at mange lokale kulturer lever side om side – og af store forskelle fra ø til ø og fra by til land.

Ét sprog for ét samlet land med mange folkeslag

Bahasa Indonesia er Indonesiens officielle sprog, og det er vigtigt for landets nationale identitet – på en lidt anden måde, end dansk er for danskere. Det er også et meget ungt sprog.

Indonesien rummer mange gamle kulturer og lokal-samfund, der er spredt ud over et enormt geografisk område på små og store øer. Derfor taler store dele af befolkningen også deres egne lokale sprog – fx javanesiske, sundanesiske eller balinesiske. Men i dag taler og forstår af stort set alle indonesere både deres lokale modersmål og fællessproget, Bahasa Indonesia.

Til dagligt omtaler indoneserne det som Bahasa (det betyder bare 'sproget'). Det blev indført i 1945, da Indonesien blev selvstændigt. Det skulle binde befolkningen sammen på tværs af øer og etniske grupper.

Bahasa har rødder i malajisk, et handelssprog, der i århundreder blev brugt i store dele af Sydøstasien. Fordi de hollandske koloniherrer dominerede området i 350 år, fandt også mange hollandske ord vej ind i sproget. Derfor kan man i dag støde på ord som kantor (kontor), pabrik (fabrik) og lampu (lampe).

Bahasa Indonesia er relativt let at lære, bl.a. fordi det ikke bøjer verber efter tid, køn eller person. En anden grammatisk specialitet er fordobling af ord, som ofte bruges til at understrege en handling eller simpelthen til at skabe flertal. Et par eksempler:

- **Jalan-jalan** – der betyder 'at gå en tur' (bogstaveligt: at gå-gå).
- **Hati-hati** – der betyder 'vær forsigtig' (bogstaveligt: hjerte-hjerte).
- **Anak-anak** – der betyder 'børn' (anak betyder barn).
- **Buka-buka** – der betyder 'bøger' (buka betyder bog).

En valuta med store tal

Indonesiens officielle valuta er rupiah, med valutakoden IDR. For besøgende kan det i starten virke forvirrende

at håndtere de store tal, der er i spil. Én dansk krone svarer nemlig til ca. 2.400 rupiah.

Nye digitale betalingsmetoder stormer frem i Indonesien, men det er stadig vigtigt også at have kontanter på lommen.

Det gælder ikke mindst uden for de større byer.

Flaget har en lang historie

Det indonesiske flag kaldes 'Sang Merah Putih', hvilket betyder 'den røde og den hvide'.

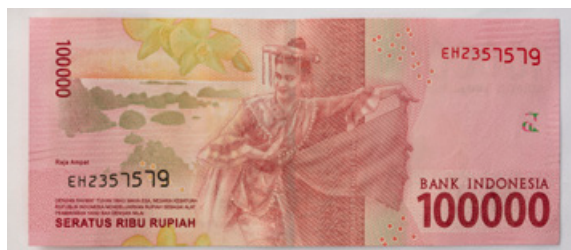
Flaget består af to lige store vandrette felter: rød øverst og hvid nederst. Det blev første gang hejst som nationalt symbol ved uafhængigheden fra Holland den 17. august 1945.

Farverne rød og hvid har dybe rødder i indonesisk kultur og historie. De stammer fra gamle kongeriger som Majapahit-riket på Java og har været brugt i traditionelle flag og symboler længe før kolonitiden.

Symbolikken i farverne tolkes ofte sådan: Rød står for mod, styrke og krop. Hvid symboliserer renhed, fred og sjæl.

Buddhisme har historisk spillet en vigtig rolle i Indonesien, især i den kinesisk-indonesiske del af befolkningen.

100.000 rupiah er pengesedlen med den højeste værdi i Indonesien. Det svarer til cirka 42 danske kroner.

Flaget er et stærkt symbol på national enhed på tværs af det enorme ørige. På mange skoler er flaghejsning et fast morgenritual.

Pencak Silat er en traditionel kampsport, der har rødder i Indonesien. Den kombinerer selvforsvar, dans og spirituel træning. Pencak Silat er en sport, men bruges også som opvisning ved festlige lejligheder og ceremonier.

Det er ikke et måltid uden ris

Det indonesiske køkken er lige så mangfoldigt som øriget selv. Med mere end 17.000 øer og hundreder af etniske grupper varierer maden fra region til region – men en udbredt fællesnævner er chili, kokos og krydderier.

De vigtigste basisvarer er ris (nasi), der spises til næsten alle måltider, samt tempe og tofu, der er fermenterede sojabønneprodukter. Indoneserne har ligefrem et ordsprog om ris: 'Kalau belum makan nasi, belum makan' – hvis du ikke har spist ris, så har du ikke spist.

Maden er ofte stærkt krydret, og man bruger sambal – en chilibaseret sauce – som tilbehør.

Nogle af de mest kendte retter er:

- **Nasi goreng** – stegte ris med grønt, æg og kød.
- **Satay** – grillspyd med kød og peanutsovs.
- **Gado-gado** – salat med grøntsager, tofu og jordnødesovs.
- **Soto** – en klar suppe med kød, ris og æg.

Fodbold, badminton og kampsport

Fodbold er den mest populære sport i Indonesien, skarpt efterfulgt af badminton, hvor landet har vundet

flere olympiske medaljer. Ligesom i Danmark er både fodbold og badminton også meget populært at dyrke blandt børn.

Andre populære sportsgrene er basketball, volleyball og pencak silat, der er en traditionel kampsport.

Masser af moderne musik og film

Populærkultur er præget af stor mangfoldighed i Indonesien, hvor traditionelle og moderne udtryk lever side om side og ofte smelter sammen.

Den indonesiske musikscene spænder helt fra meget traditionelle genrer som 'gamelan' og 'dangdut' til moderne pop, rock, hiphop og elektronisk musik.

Den indonesiske filmindustri har blomstret de senere år med en bølge af nye instruktører og med film, der både vinder priser internationalt og tiltrækker et stort hjemligt publikum. Filmene spænder fra romantiske dramaer og komedier til horror og socialrealistiske fortællinger.

Mange folk, mange kulturer, mange sprog

Med 285 millioner indbyggere (2025) er Indonesien verdens fjerdestørste land målt på befolkningstal. Landet er også kendt for sin store etniske og kulturelle mangfoldighed.

Den største etniske gruppe er javanenserne, som udgør omkring 40 % af befolkningen og primært bor på Java, landets mest befolkede ø. Her ligger også hovedstaden Jakarta.

Sundanenserne er den næststørste gruppe med cirka 15 %, som hovedsageligt bor på det vestlige Java. Men der er mange andre betydelige befolkningsgrupper, for eksempel maduresere,atakere, malayere, buginesere og balinesere – hver med deres egne sprog og kulturelle traditioner.

Den største muslimske nation

I dag er Indonesien verdens største muslimske nation. Omkring 87 % af befolkningen er muslimer. Islam har en central plads i samfundslivet, men landet anerkender flere religioner. Ud over islam praktiseres kristendom (protestantisme og katolicisme), hinduisme og buddhisme.

Der findes desuden et stort antal oprindelige religioner og trosretninger, som især praktiseres blandt landets utallige oprindelige folk.

Der er mange højtider og traditioner

Kalenderen er fyldt med religiøse og kulturelle højtider i Indonesien.

Intet måltid uden ris – det er et mundheld i Indonesien, og man får også som besøgende ris som en del af de fleste retter.

Badminton er meget populært i Indonesien – lige som i Danmark. Landet har vundet adskillige olympiske medaljer og mesterskaber.

Muslimerne udgør langt størstedelen af befolkningen, men der er også både kristne, hinduistiske og buddhistiske mindretal.

Respekt for ældre er dybt forankret i kulturen, fx gennem en gestus som 'salim', hvor yngre viser respekt ved at føre en ældres hånd til panden. At blive modtaget i en landsby af dansende ældre som her, er en ære.

Den vigtigste nationale højtid er uafhængighedsdagen den 17. august, som hele landet fejrer med parader, flag og festligheder. Ramadan og Eid al-Fitr er årets største muslimske højtider, hvor millioner rejser hjem til familien, og samfundet næsten går i stå under fejringen.

Andre vigtige højtider er kinesisk nytår, kristne helligdage og en lang række lokale festivaler, hvor dans, musik og traditionelle ritualer spiller en central rolle.

Traditionelt kunsthåndværk

Der er rige traditioner for kunsthåndværk fra Indonesiens lange historie og de mange ø-samfund.

Batik er en traditionel tekstilfarvningsteknik, der er anerkendt af UNESCO som immateriel verdensarv.

Wayang kulit, som er klassiske skyggespil med udskårne dukker, er en vigtig del af den javanesiske kulturarv.

Træskærerarbejde, især fra Bali og Jepara, er kendt for sin detaljerigdom, mens sølv- og guldsmedekunst især kendes fra øer som Sumatra og Bali.

Håndværk som kurvefletning, keramik og vævning varierer meget fra ø til ø og afspejler både lokale materialer og kulturelle traditioner.

Bambus bruges stadig til mange ting i landsbyerne. Fx til at flette kurve, måtter, vægge og forskellige redskaber.

Sambal er en stærk chilisaucе, som indonesiere spiser til de fleste måltider. Har man et lille stykke jord, dyrkes der helt sikkert også chiliplanter!

Kaffe: Indonesien har en lang historie med produktion af fin kaffe. Det var hollænderne, der begyndte at eksportere kaffe i starten af 1700-tallet.

Danmark i Indonesien

Danmark var blandt de første vestlige lande, der anerkendte det uafhængige Indonesien. Det skete i februar 1950. 2025 markerer således 75-året for oprettelse af diplomatiske forbindelser mellem Danmark og Indonesien.

Samarbejde om mange grønne dagsordener

I 2017 indgik Danmark og Indonesien et strategisk partnerskab. Siden da er der lavet tre omfattende fælles handlingsplaner for, hvad samarbejdet skal føre til. Den nye handlingsplan for 2025-2029 har bl.a. fokus på et øget politisk samarbejde, myndigheds-

samarbejde, økonomisk samarbejde samt uddannelse og kultur.

Danmarks og Indonesiens myndigheder arbejder nu sammen på mange felter:

Omstilling til grøn energi, cirkulær økonomi, affaldshåndtering og bæredygtig udvikling i fødevarer med fokus på bl.a. mejeriproduktion og madspild.

Samarbejdet handler også om skibsfart – bl.a. havplanlægning, grøn skibsfart, sikkerhed til søs og havnekontrol.

Danmark har helt generelt fået et øget fokus på miljø, natur og klima i udviklingsbistanden. Derfor støtter Danmark også, at Indonesiens mangrove-skove bliver bevaret og genoprettet.

I 2023 eksporterede Danmark varer og tjenester til Indonesien for 3,6 mia. kroner.

Danske virksomheder i Indonesien

Der er ca. 50 danske datterselskaber i Indonesien. Hempel og ECCO har etableret produktion i Indonesien, og ISS har er i dag Indonesiens største udenlandske arbejdsgiver med ca. 45.000 ansatte.

A.P. Møller Mærsk og DSV er også bredt repræsenteret. Og senest har Lego, Nilfisk, og Flying Tiger Copenhagen åbnet butikker i landets største byer.

Indonesien er et stort marked og har en middelklasse med betydelig købekraft, og det gør landet attraktivt at investere endnu mere i fremover.

Det indonesiske ørige er dannet som et resultat af voldsomme geologiske kræfter: pladetektonik og masser af vulkansk aktivitet. Landets placering gør det udsat for både jordskælv, tsunamier og jævnlige vulkanudbrud.

Natur, geografi og klima

Nogle af verdens største og mest artsrige regnskove ligger rundt om på øerne i Indonesien. Omkring 10 % af al tropisk regnskov på kloden findes her.

Regnskoven er under pres

De største sammenhængende regnskovsområder ligger på øerne Kalimantan (Borneo) og Sumatra, men store regnskove findes også på Papua og flere mindre øer.

Desværre er Indonesiens regnskove under alvorligt pres. Siden 1950 er store dele af dem forsvundet, især på grund af illegal skovhugst, skovbrande og rydning til oliepalme-plantager og landbrug. For at beskytte de

tilbageværende regnskove er store områder nu fredet som nationalparker og naturreservater.

Monsunen skifter fra regn til tørke

Indonesien har et udpræget tropisk klima med en generelt høj temperatur hele året rundt. Middelttemperaturen er ca. 25°C, men der er store forskelle i landet.

Vejrsystemet monsunen spiller også en helt afgørende rolle:

Landet har regntid fra ca. november til marts og en tørtid fra april til oktober.

Monsunens skiften mellem regn og tørke har stor

betydning for landbruget, ikke mindst for den vigtige risdyrkning. Men det betyder også meget for samfundet generelt, fordi både oversvømmelser og tørke kan skabe store udfordringer for befolkningen.

Vulkaner, tsunamier og jordskælv

Indonesien ligger lige i et område, hvor fire kontinentalplader mødes. Det betyder, at undergrunden i millioner af år har været præget af store og dramatiske forskydninger.

Indonesien er en central del af den såkaldte 'Ring of Fire' – det vulkanske bælte, der omkranser Stillehavet

Sumatratigern, komodovaranen og orangutangen er blandt de dyrearter, som er hjemmehørende og særlige for Indonesien.

og rummer størstedelen af verdens aktive vulkaner.

Det gør også landet til et af de mest geologisk aktive områder i verden.

Der findes over 100 aktive vulkaner spredt ud over øerne, og der er også jævnligt jordskælv. Vulkanudbrud har formet landskabet og skabt frugtbar jord, men de udgør også en konstant trussel for befolkningen. Jordskælv kan udløse tsunamier, som det skete i 2004, hvor især Aceh-provinsen på Sumatra blev ramt, og hvor langt over 100.000 indonesere omkom.

Naturkatastrofer er en del af hverdagen i Indonesien og kræver omfattende beredskab.

Komodo har verdens største varan

Komodovaranen er nok det mest berømte symbol på Indonesiens unikke biodiversitet, men den er også

Det største vulkanudbrud i historien fandt sted i Indonesien i 1815. Støv og aske fra vulkanen Tambora fordelte sig helt oppe i stratosfæren og skyggede så meget for solen kloden rundt, at det blev kaldt 'året uden sommer'.

en vigtig indikator for sundheden i økosystemerne på øerne.

Komodovaranen er verdens største nulevende øgle og lever kun på et lille antal indonesiske øer som Komodo, Rinca, Padar og dele af Flores. Arten er klassificeret som truet, for man anslår, at der kun er omkring 1.400 voksne individer tilbage i naturen.

Komodovaranen er nemlig sårbar over for flere trusler.

Den største udfordring er tab af levesteder, især på grund af menneskers aktivitet som skovrydning, turisme og udvidelse af landbrug. Klimaforandringer udgør også en stor risiko, da stigende temperaturer og havniveauer også forventes at reducere varanens levesteder de næste årtier.

Endelig er krybskytteri og ulovlig handel et problem,

selvom overvågningen i Komodo Nationalpark er blevet styrket, og myndighederne har slået hårdt ned på smugling.

'Skovmennesket' fra Borneo

Orangutangen lever udelukkende i junglen på Sumatra og Borneo. Hver af de to øer har sin særlige art af orangutang. På de indonesisk betyder orangutang 'skovmenneske' (orang: person og hutan: skov)

De store menneskeaber er afgørende for regnskovens økosystem, da de spreder frø og hjælper med at opretholde skovens mangfoldighed.

Desværre er orangutanger stærkt truet. De største trusler er også her skovrydning til fordel for palmeolieplantager, tømmerhugst og minedrift. Tab af levesteder betyder, at orangutanger presses ud i mindre skovom-

Indonesiens regnskove hører til blandt de mest artsrige i hele verden. Der er regnskov på mange af landets øer. Trods beskyttelse er skovene stadig under pres fra skovhugst og plantage- og minedrift.

råder, hvor de har sværere ved at finde føde og er mere udsatte for krybskytteri. Derudover bliver deres unger ofte fanget og solgt illegalt som kæledyr.

Tigren er truet

Sumatra er det eneste sted i verden, hvor sumatratigren stadig findes i naturen. Den er kritisk truet, og der menes kun at være omkring 400-500 individer tilbage.

Sumatratigren lever i tropiske regnskove, sumpskove og bjergskove, men dens levesteder trues på grund af skovrydning, landbrug, vejanlæg og menneskelig bosættelse. Det gør det svært for dyrene at finde føde og nye territorier. Det øger risikoen for indavl og konflikter med mennesker, især når tigrene søger føde i landsbyer eller på landbrugsjord.

Indsatsen for at bevare sumatratigren handler om at beskytte og forbinde de sidste skovområder ved at etablere korridorer, så tigrene kan bevæge sig frit mellem forskellige habitater.

Flere organisationer arbejder også på at mindske konflikterne mellem mennesker og tigre, for eksempel ved at oplyse lokalbefolkningen, indføre kompensationsordninger og støtte alternative indtægtskilder. Overvågning med kameraer og patruljer hjælper med at beskytte tigrene mod krybskytteri.

Koraller og havmiljø

Indonesien ligger i hjertet af Koraltrekanten, som er et område, der er kendt som verdens mest artsrige havøkosystem.

Orangutanger er særlige for Indonesien, og landet er også en del af 'Koraltrekanten', der kaldes havets Amazonas på grund af den utrolige biodiversitet.

Koraltrekanten strækker sig over Indonesien, Malaysia, Filippinerne, Papua Ny Guinea, Salomonøerne og Østtimor. Dette område rummer mere end 75 % af verdens kendte koralarter samt tusindvis af fiskearter og andre havdyr.

Indonesiens farvande er hjemsted for over 6.000 arter og har nogle af verdens mest spektakulære koralrev.

Korallerne og havmiljøet trues dog af klimaforandringer, forsuring af havet, overfiskeri, plastikforurening og dynamit-fiskeri. Koralblegning – der skyldes stigende havtemperaturer – har allerede forårsaget store skader på revene.

Indonesiens regering arbejder dog nu for at beskytte og genoprette koralrevene.

Kampung Melayu er en hel landsby i byen, der ligger direkte ud til Ciliwung-floden, som kommer helt oppe fra højlandet bag Jakarta i regionen omkring byen Bogor. Heroppe opsamlers der en masse regn. Floden munder til sidst ud i Java-havet ved kysten ud for Jakarta. De yderste huse er bygget på pæle helt ud over floden.

Her er oversvømmelser en del af dagligdagen

Kom med på besøg i Kampung Melayu, som er et af de boligområder, hvor Jakartas mest udsatte og fattigste mennesker bor.

Det er også her, at årets projekt og elevbog foregår.

Midt i millionbyen Jakarta ligger de tætbefolkede bydele, som kaldes kampung. En kampung er det indonesiske ord for landsby, og i storbyen dækker det over nogle af byens ældste boligområder.

Kampungerne har rødder, der går helt tilbage til den hollandske kolonitid. Dengang blev folk fra forskellige etniske grupper og med forskellige funktioner i samfundet placeret i separate områder, som ofte blev opkaldt efter beboernes oprindelse eller erhverv. Kampungerne blev fysisk adskilt fra hinanden og fra den europæiske bydel med hegn, vagttårne og porte for at kontrollere befolkningen og forebygge uro.

I dag fungerer Jakartas kampunger på flere måder stadig som landsbyer. De er adskilte 'lommer' i den moderne storby rundt om dem. Beboerne kender

hinanden godt, man hjælper hinanden, og mange bor i deres kampung livet igennem. Men det er også stadig i kampungerne, at Jakartas fattigste og mest udsatte mennesker bor. De fleste huse er ganske små, nærmest kun skure, og mange af dem har beboerne bygget selv af forhåndenværende materialer.

Redningsvestene er klar

Et godt eksempel er netop Kampung Melayu, der ligger i den østlige del af Jakarta. Den blev grundlagt helt tilbage i 1600-tallet af malajiske tilflyttere. Området

udviklede sig til et travlt handelscentrum, især fordi den ligger ned til Ciliwung-floden, som var en vigtig handelsrute.

Kampung Melayu ligger stadig lige ned til floden, der er en af de mange floder, der bugter sig gennem Jakarta og ender i havnen og havet. De yderste rækker af boliger står på høje træpæle i floden og er bygget af fx bambus, træplader, pap og presenninger.

Boligerne i denne del af Kampung Melayu falder ind under betegnelsen slum, fordi familierne lever på meget lidt plads og har ringe adgang til rent vand. Drikkevand skal man enten købe i store dunke eller pumpe direkte op fra grundvandet.

Samtidig er beboerne både her og i resten af Kampung Melayu i konstant risiko for at blive oversvømmet.

met. Mange må endda have redningsveste liggende klar i huset.

Når det regner kraftigt oppe i bjergene syd for Jakarta, ender al vandet i de floder, som løber gennem byen, og så kan vandstanden i alle de kampunger, der ligger som Melayu, stige flere meter.

Vand i 2,5 meters højde

Den 58-årige Hr. Sukari, der er har boet i Kampung Melayu hele sit liv, fortæller, at oversvømmelserne er blevet hyppigere og kraftigere de senere år.

Før i tiden kunne beboerne forvente vandstigninger én enkelt gang om året i den vådeste periode. I dag er det slet ikke til at forudsige, hvornår og hvor ofte vandet kommer, fortæller han.

Han bor selv sammen med familien lidt længere inde i kampungen – ikke helt nede ved flodbredden. Alligevel nåede vandet ved den seneste oversvømmelse helt op til husets 1. sal. Så nu har han bygget endnu en ekstra etage med et enkelt værelse, så familien kan komme væk, når vandet begynder at stige.

I stueetagen opbevarer de kun få ting, som vanddunke og køkkenredskaber, som hurtigt kan bæres op ad trappen til 1. sal – eller som kan tåle vandet.

På den smalle gade ved siden af huset er der sat en pæl op, som viser, hvor højt vandet kan komme lige her. Over 2,5 meter.

På mange gadehjørner i Kampung Melayu hænger der også skilte, som viser, hvilken vej man skal gå for at komme i sikkerhed lidt højere oppe i terrænet.

Der er ofte vand i gaderne: Monsunen er blevet mere uforudsigelig – og regnen falder kraftigere og hyppigere – på grund af klimaforandringerne. Perioder med ekstrem nedbør bliver hyppigere.

Kampung Melayu er særligt udsat for oversvømmelser. Områdets store, moderne skolebygning fungerer som evakueringscenter.

Når vandet står højt, kan beboerne søge tilflugt på skolen, som ligger højt. Her kan folk bo i et døgn eller to, indtil vandet har trukket sig tilbage.

Billige skrabelodder

Til daglig vrimler det med elever i den store og moderne skolebygning, der har plads til flere hundrede børn. Der er ikke meget plads rundt om skolen, så leg og sport foregår oppe på det flade tag, hvor der er udsigt til Jakartas skyskrabere. Både piger og drenge deltager i boldspil og fangelege.

Skolen har også en kantine, hvor eleverne kan spise deres medbragte madpakker, som oftest er stegte ris eller nudler. I kantinen er der også boder med riskager, snacks og drikkevarer.

Lige ude på gaden er der små køkkenvogne, som laver pandekager og andre småretter. Andre sælger billigt plastiklegetøj bredt ud på et tæppe på gaden.

Børnene i Kampung Melayu har ikke penge nok til at købe legetøjet, så sælgerne har lavet et system, hvor børnene i stedet køber små, billige skrabelodder. Hvis de vinder, kan de så vælge en yoyo, et Uno-kortspil eller en dåse med slime. Der er langt mellem gevinstlodderne, men børnene stimler sammen og følger spændt med i, om nogen skulle være heldig i dag.

Det laver børnene i fritiden

Om eftermiddagen har mange af børnene en times tid i koranskole. Mange går også til spejder, hvilket er en meget populær aktivitet i Jakarta.

Her lærer de blandt andet, hvorfor det er vigtigt at holde de smalle gader og gyder fri for affald, så det ikke skaber dæmninger, der kan forhindre vandet i at sive tilbage i floden. Spejderne arrangerer også affaldssindsamlinger i området en gang imellem.

Resten af dagen får børnene til at gå med at 'hænge ud' lige omkring det sted, hvor de bor. De har ikke ret meget plads at boltre sig på.

Drengene går ned til floden og sætter hjemmelavede drager op eller spiller bold på en lille ubebygget plads.

Pigerne bliver tæt på deres hjem. De hjælper lidt til med madlavningen, men har for det meste ikke faste pligter. Mest populært er det for pigerne at låne deres mødres mobiltelefoner og sidde sammen i grupper på gaden og spille et spil eller se musikvideoer.

Mange lever stadig sammen på tværs af generationerne i de små huse. Indenfor er der gerne rent vand på flaske, et TV – og et ganske lille akvarium, hvilket er meget populært her i kampungen.

De trange forhold betyder, at børn fra kampungerne bruger gader og byggetomter som legeplads. Og mange steder sælger små boder billige lodder, hvor børnene kan vinde små stykker plastiklegetøj.

Langt de fleste børn i kampungerne går i den lokale skole. Og ofte er de både moderne og ganske veludstyrede. I Kampung Melayu er der endda skolegård med en lille boldbane på taget, fordi pladsen er trang.

Årets projekt:

Børn og unge er med til at bestemme klimaindsatser i deres eget område

Oversvømmelser, beskidt vand i gaderne og i stuerne, aflyste skoledage og en storby, der synker med hastige skridt. De fattigste børn og unge i Indonesiens hovedstad, Jakarta, mærker klimaforandringerne på deres egen krop. PlanBørnefonden støtter Jakartas udsatte børn og unge i at skabe modstandsdygtige lokalsamfund og tilpasse sig klimaforandringerne.

Jakarta har et kæmpe problem med vand, som rammer indbyggerne i byens fattigste områder særlig hårdt.

Byen ligger mellem 13 floder, der leder store mængder af vand oppe fra det bjergrige landskab bag byen. Samtidig synker hele byen faktisk op til 20 cm hvert år, så flere områder ligger allerede under havets overflade.

Oven i det kommer klimaforandringerne: Havet stiger og storme og regnvejr bliver hyppigere og kraftigere.

Derfor rammes Jakarta nu ofte af store oversvømmelser.

Når de tropiske regnvejr rammer byen, stiger vandstanden ofte – og lynhurtigt. Floderne flyder over og fylder gader og hjem. Årligt kan der nu sagtens være

langt over hundrede større oversvømmelser. I de værst ramte områder kan vandet stige mere end fire meter.

Mange af Jakartas fattigste og mest udsatte indbyggere bor i små 'lommer' i den moderne storby. De kaldes kampunger og er en slags landsbyer med masser af små huse og trange gader. Og det er netop her, oversvømmelserne rammer oftest og hårdest.

Børnene skal have en tryggere fremtid

Kampungerne ligger ofte helt nede langs floderne og i havneområder. Mange af husene er selvbyggede, og ganske små, men de har typisk 2-3 etager. Den nederste etage bliver nemlig ofte oversvømmet.

De store oversvømmelser er i sig selv farlige – og vandet bringer også skrald, snavs og sygdom med sig. Folk i kampungerne er vant til oversvømmelserne, gode til at rydde op og gode til at hjælpe hinanden. Men der er brug for mere hjælp og bedre beredskab.

Det er særlig vigtigt for børnene. Ofte må de blive hjemme i dagevis – nogle gange i uger – når skolen lukker, hjemmet oversvømmes, og hverdagen går i stå. Næsten 3 millioner børn i Jakarta mærker konsekvenserne i deres hverdag.

I takt med at klimaforandringerne forværres, får de også dårligere muligheder for at skabe sig en bedre fremtid.

Børn skal ikke bære ansvaret for at løse problemerne ved klimaforandringerne, men de skal inddrages i beslutninger og løsninger, der former deres liv. Og de skal have redskaber til at skabe forandring og en trygge hverdag, dér hvor de bor.

Med årets projekt giver PlanBørnefonden børn og unge i Jakarta mulighed for at hjælpe deres egne lokalsamfund. Med undervisning, bæredygtige initiativer og styrket indflydelse støtter projektet dem i at blive bedre til at håndtere oversvømmelserne og andre lokale konsekvenser.

På den måde gør de en vigtig forskel.

Klima på skoleskemaet

Klimauddannelse er vigtigt i årets projekt, og skolerne spiller på flere måder en central rolle.

For det første bliver skolerne selv bedre rustet til at hjælpe lokalbefolkningen, når katastrofer rammer. Skolerne er afgørende for beredskabet, og de er fx ofte tilflugtssted for de hårdest ramte, når vandet stiger.

I mange skoler mangler der dog stadig forberedelse og beredskabsplaner.

En stor undersøgelse blandt over 3.600 skoler i Jakarta har vist, at 46% af dem mangler standardprocedurer og er ikke rustet til at håndtere oversvømmelser og ekstremt vejr.

Desuden rapporterer mange af lærerne, at de mangler ressourcer til at undervise i katastrofer og klimaforandringer.

For det andet skal skolerne undervise børn og unge i, hvad klimaændringer er, hvordan de rammer Jakarta,

og hvad de selv skal gøre for at være trygge og forberedte, når oversvømmelserne rammer.

Gennem leg, aktiviteter og forskellige øvelser får de konkret viden om katastrofeberedskab – og om hvordan de selv kan bidrage til gode løsninger i deres egen kampung.

Unge skaber lokal forandring

Et andet fokus i projektet er at støtte ungdomsgrupper, som allerede arbejder med klima i deres nærområder.

Gennem initiativet 'Youth-Climate Action Accelerator' får 30 ungdomsdrevne organisationer støtte og små tilskud til at gennemføre egne klimatiltag i lokalområdet. Det skaber både lokale løsninger og giver inspiration til andre børn og unge.

De unge laver fx lokale oplysningskampagner, fjerner affald eller laver workshops, hvor de indsamler plastik- og papiraffald, som de laver om til brugbare ting som tasker eller notesbøger, der senere kan sælges og skabe lidt ekstra indtægt til familierne.

Børns stemmer bliver hørt

Et tredje vigtigt formål med årets projekt er at støtte børn og unge i Jakarta i at blive hørt.

De vil blive inddraget i møder med Jakartas beslutningstagere og lokale ledere, hvor de kan dele deres erfaringer og ideer til, hvordan byen kan udvikle en klimaindsats, der både er mere børnevenlig og mere lokalt forankret.

Projektet skal sikre, at børn får en stemme og at deres perspektiver præger byens klimaplaner.

Sådan fungerer projektet

Projektet skaber forandring på tre niveauer – skole, lokalsamfund og politisk. Det vil samle børn, lærere, ungdomsorganisationer og myndigheder i en fælles klimaindsats i 15 lokalsamfund i Jakarta, der når ud til ca. 100.000 børn og voksne:

- Lærere og ungdomsledere trænes i at undervise om klimaforandringer og katastrofeberedskab med materialer udviklet i samarbejde med elever.
- Skoler får støtte til at udvikle og implementere beredskabsplaner, der involverer elever, lærere og skoleledelse.
- Børn får klimauddannelse og engageres i grønne, skolebaserede initiativer, som gavner klimatilpasningen.
- 30 ungdomsorganisationer modtager støtte og tilskud til lokale klimaindsatser.
- Unge får uddannelse og mentorstøtte for at styrke deres evne til at planlægge og gennemføre klimaaktiviteter.
- Børn og unge deltager i dialogmøder med myndigheder og i offentlige kampagner for bedre klimauddannelse og for lokal klimaindsats.

Klimastærke skoler engagerer elever i klimauddannelse, grønne initiativer og bedre beredskabsplaner.

Projektet skaber tryggere rammer for børn i Jakartas mest udsatte områder – som de nu selv deltager i at udvikle.

Børn, der bor i huse som dette, tæt på de store floder, må leve med oversvømmelser og fare. Men risikoen og utrygheden kan faktisk begrænses.

Sådan arbejder PlanBørnefonden:

PlanBørnefonden vil støtte børn, unge og klimaet

Gennem stærke lokale partnerskaber og støtte fra sponsorer arbejder PlanBørnefonden for at sikre børns rettigheder, styrke unges muligheder og skabe bæredygtige løsninger i kampen mod klimaforandringer. Det sker både i Indonesien og i mange andre af verdens mest udsatte områder.

Her fortæller organisationen selv om sit arbejde.

PlanBørnefonden arbejder langsigtet i verdens mest udsatte områder – med ét hovedformål: At give børn og unge en bedre fremtid. Organisationen har næsten 90 års erfaring og er en del af Plan International, en af verdens største børnerettighedsorganisationer.

Lokale partnere – og lokale behov

PlanBørnefonden er til stede i mere end 80 lande og arbejder i tæt samarbejde med lokale partnere. Det er netop den lokale forankring, der gør en forskel – fordi det sikrer, at alle projekter kan formes ud fra de lokale behov og muligheder.

PlanBørnefondens fokus er at sikre børns rettigheder og skabe langsigtede, bæredygtige forandringer – i tæt samarbejde med lokalsamfundene selv. Midlerne til det arbejde kommer både fra private, fra fonde, virksomheder og institutionelle donorer.

De bidrag betyder, at endnu flere børn og unge får mulighed for en fremtid med uddannelse, jobskabelse og tryghed – uanset hvor i verden de bor og uanset deres køn.

PlanBørnefondens arbejde i Indonesien

I Indonesien har Plan International arbejdet siden 1969 – og PlanBørnefonden samarbejder tæt med Plans lokale indonesiske organisation. Netop for at sikre, at indsatserne tilpasses de konkrete udfordringer i landet og fungerer helt ned til den enkelte landsby.

Der er også et stærkt fokus på, at de lokale selv deltager aktivt.

Arbejdet i Indonesien er målrettet børns og unges rettigheder, ligestilling og ikke mindst modstandsdygtighed overfor de klimaforandringer, der rammer særlig hårdt i denne region.

Plan International Indonesien arbejder helhedsorienteret med både uddannelse og klima. Helt konkret handler det om alt fra at skabe bæredygtig adgang til rent vand og sanitet til klimatilpasning og forebyggelse af katastrofer.

Samtidig er der fokus på at styrke pigers rettigheder og muligheder for at tage lederskab – bl.a. gennem særlige programmer, der sætter fokus på at give pigerne en stærkere stemme og sikre deres deltagelse i samfundet.

Samarbejdet mellem PlanBørnefonden og de lokale partnere skaber derfor grobund for varige forandringer – og for, at børn og unge selv kan være med til at skabe løsninger i deres egne lokalsamfund.

Fokus på klima og bæredygtighed

Klimakrisen er en global udfordring – men konsekvenserne mærkes lokalt. Og især børn og unge i verdens fattigste områder rammes hårdt.

PlanBørnefondens klimainsats handler derfor ikke kun om nødhjælp, men om at styrke hele lokalsamfund med bedre viden, handlemuligheder og løsninger.

Det handler om fremtiden – og om, at børn og unge bliver hørt, inddrages og oplever, at de kan gøre en forskel.

I dag har 47% af PlanBørnefondens programmer fokus på at afbøde klimaforandringernes konsekvenser.

Grønne jobs spiller en central rolle.

De kan nemlig bidrage til at nedbringe brug af ressourcer og CO2-udslip, skabe lokale løsninger på klimakrisen og samtidig give unge en bæredygtig indkomst.

Gerne også hjælp til at starte egen virksomhed

PlanBørnefonden har i mange år arbejdet for, at unge mennesker skal kunne tilegne sig nogle typer af viden og færdigheder, der giver dem mulighed for at få et job eller starte egen virksomhed.

De seneste år har vi målrettet støtten, så de unge i højere grad også kan få jobs eller starte virksomhed,

Plan verden rundt

PlanBørnefonden er en del af Plan International, som er en af verdens største og ældste organisationer med særligt fokus på børns og unges rettigheder og ligestilling mellem kønnene. De er til stede i flere end 80 lande, og i 2024 nåede deres indsatser ud til mere end 34 millioner børn globalt.

der bidrager til den grønne omstilling. I Indonesien betyder det for eksempel, at vi giver støtte til små ungedrevne organisationer, der indsamler og genanvender plastikaffald.

PlanBørnefonden arbejder desuden for, at unge kan være med til at tage lederskab i kampen mod klimaforandringer – både som rollemodeller og gennem lokal klimaaktivisme.

Dels fordi grønne løsninger og bæredygtig udvikling vokser ud af håb, handlekraft og innovativ energi – og dels fordi børn og unge skal have mulighed for at være med til at forme de løsninger, der kommer til at påvirke deres fremtid.

Danske skoler og klasser kan også være med

Danske skoler eller klasser kan også hjælpe PlanBørnefonden med at skabe bedre vilkår for børn og unge i verdens mest udsatte områder.

Som partnerskole bliver man en del af et fællesskab af børn og unge over hele verden, som arbejder for klimaløsninger, uddannelse og ligestilling. Som klasse eller skole kan man lave sin egen indsamling og blive inviteret med til events og oplæg, hvor man hører mere om de børn og unge, man er med til at støtte.

Se mere på PlanBornefonden.dk

Her er opgaverne

På de følgende sider får du en kort introduktion til alle opgaver til de forskellige fag.

Alle opgavearkene er forsynet med mål for undervisningen, trin for trin-vejledninger, liste over materialer og evt. elevark til udprint. På side 50 finder du et skema med overblik over, hvilke opgaver der understøtter hvilke kompetencemål.

Selve opgaverne finder du som pdf'er på hjemmesiden i lærer-universets Opgavebank – under menu-punktet 'For lærere'.

Masser af læsetræning og læsestøtte

- **Faglitterære tekster** findes i små bidder overalt på hjemmesiden – men også i elevbogens mange faktabokse, ordforklaringer og billedtekster.
- **Elevbogens lange historie** kan selv-læses af gode læsere.
- **De tre små eventyr** i elevbogen er korte, letlæste og med lav lix.
- **Skærmbøger med oplæsning:** Elevbogens historier findes også som skærmbøger på hjemmesidens 'Opdag Indonesien'. Her kan eleverne også få teksten læst højt. I hovedhistorien 'Forsvundet i Jakarta' følger skærmbogen den trykte bogs kapitler og sider, så svage læsere kan læse dagens lektie her.
- **Lydbøger:** Hør elevbogens fortællinger som lydbøger. De ligger på hjemmesiden under 'Lydbøger'.
- **Læsestøtte i web-værktøjerne:** Eleverne kan få læst fakta-tekster højt i begge værktøjer. I fotohistorie-værktøjet kan de også få læst de vigtigste instruktioner højt.

Tilpasning til elever med særlige behov

Hjemmesiden er på en række måder tilpasset, så den er mere tilgængelig for brugere med syns- eller hørehandicap, opmærksomhedsforstyrrelser m.m.:

- **På videofilm** kan man slå undertekster til, og lyden tager hensyn til svagtsynede.
- **I webværktøjerne** til at lave Fotohistorier og Børnenes Egen U-landskalender kan de vigtigste tekster blive læst højt for eleverne – bl.a. faktatekster.
- **Tekster på websitet kan forstørres** via browseren.
- **Tekster kan læses højt** ved brug af skærmlæsere.
- **Billeder og brugerflader** beskrives for skærmlæsere.
- **Brugerfladen tilpasser sig** brugerens skærmmørrelse, og den tager også hensyn til brugere, der zoomer ind.
- **Websitet kan også navigeres** med tastaturet.

Dansk

Materialet rummer mange danskfaglige opgaver og aktiviteter, der knytter an til vigtige fagmål på hvert klassetrin.

Her får du et samlet overblik over de danskfaglige opgaver. I kan bl.a. arbejde nærmere med elevbogen på flere måder, lave læseteater og stangdukke-teater, fotohistorier og en interaktiv 'Børnenes Egen U-landskalender'. I kan også lave et miniforløb om kommunikation, hvor I arbejder med nogle grundgreb i skriftlig fremstilling og formidling for 3.-6. klasse. Desuden kan I arbejde med de tre børneportrætter i 'Indonesiens børn' og temaet om årets projekt.

Læsetræning og kulturmøde i elevbogen

1.-2. KL 3.-5. KL 2-8 lektioner

Elevbogen inviterer til at fordybe sig danskfagligt og arbejde med læsning. Den rummer masser af stof tilpasset forskellige niveauer og behov: Benni Bødkers hovedfortælling 'Forsvundet i Jakarta' og hans tre letlæste indonesiske eventyr – samt masser af billeder og faktastof i små bidder om livet i Indonesien. Bogen giver derfor samtidig eleverne en god introduktion til årets land og årets hjælpeprojekt.

OPGAVE 1: Forslag til grundforløb

1.-2. KL 3.-5. KL 2 lektioner

Her får du et forslag til, hvilke elementer i undervisningsmaterialet, du kan vælge ud og bruge til et godt grundforløb, hvor I kommer omkring årets vigtigste tematikker i flere fag. Herefter kan du bygge flere opgaver og aktiviteter på.

OPGAVE 2: Opdag Indonesien

1.-2. KL 3.-5. KL 2 lektioner

Her får eleverne en god og bred introduktion til Indonesien ved at gå på opdagelse i hjemmesidens centrale temaside 'Opdag Indonesien'.

Den rummer bl.a. korte tematiske film, infografikker, billedserier, quizzer og små faktabøger.

Siden er tilrettelagt, så eleverne på en hurtig og sjov måde får sat scenen for jeres forløb om Indonesien.

- **1.-2. klasse** laver selv spørgsmål om Indonesien og går på opdagelse for at finde svar.
- **3.-5. klasse** går på jagt efter problemer for mennesker og natur i Indonesien og diskuterer løsninger.

OPGAVE 3: Forslag til samtaler

1.-2. KL 3.-5. KL 1-? lektioner

Her får du de tre små fabler fra elevbogen omsat til dialog med lav lix. Så kan I opføre dem som læseteater i klassen. Eleverne får tildelt roller og øver sig i at læse de små dialoger.

I opgave-PDF'en ligger også store tegninger af alle figurerne i fablerne, lige til at klippe ud og farvelægge. Så kan I opføre det som et dukketeater.

OPGAVE 4: Genfortæl 'Forsvundet i Jakarta'

1.-2. KL 3.-5. KL 2 lektioner

Når I har læst historien 'Forsvundet i Jakarta', kan I bruge disse øvelser, hvor eleverne gengiver hovedindholdet af

fortællingen. Opgaven rummer udklipsark med billeder fra 'Forsvundet i Jakarta'.

De bliver brugt på forskellige måder til at få eleverne til at genfortælle og reflektere over handlingens temaer.

- **1.-2. klasse:** Tal ud fra billeder, eller udvælg og indsæt selv billeder i en skabelon, og skriv en lille tekst til i hånden.
- **3.-5. klasse:** Arbejd med historien ud fra forskellige karakterers synsvinkler med begyndelse, midte og slutning.

OPGAVE 5: Læseteater – og flotte stangdukker

1.-2. KL 2-4 lektioner

Her får du de tre små eventyr fra elevbogen omsat til dialog med lav lix. Så kan I opføre dem som læseteater i klassen. Eleverne får tildelt roller og øver sig i at læse de små dialoger.

I kan også opføre det som dukketeater, for i opgavearket ligger der også store tegninger af alle figurerne i fablerne – lige til at klippe ud og farvelægge.

Dansk

OPGAVE 6:

Malebog

1.-2. KL

1-2 lektioner

Elevbogen 'Forsvundet i Jakarta' er illustreret med flotte tegninger, der følger handlingen i Benni Bødkers historie.

I dette opgaveark finder du flere af tegningerne i en udgave, hvor eleverne selv kan farvelægge dem.

Brug dem fx som opgave til de elever, som indimellem kan have brug for at sidde og arbejde lidt for sig selv.

OPGAVE 7:

Mød Indonesiens børn

1.-2. KL

3.-5. KL

2-4 lektioner

PlanBørnefonden har udarbejdet tre portrætter af indonesiske børn, hvor eleverne kommer helt tæt på deres hverdag og tanker.

Find dem på hjemmesiden under 'Indonesiens børn'.

Hvert portræt består af små film, et fotoalbum, korte tekster, en vennebog og et tidshjul, der viser barnets dag.

I dette opgaveark får du gode forslag til, hvordan I kan arbejde med materialet.

Læs mere om børneportrætterne her i lærervejledningen på side 43.

OPGAVE 8:

Lav fotohistorier om Indonesien

1.-2. KL

3.-5. KL

2-4 lektioner

Eleverne laver digitale fotohistorier med masser af faglighed: De skal undersøge, læse, udvælge, skrive og præsentere.

Læs mere om fotohistorie-værktøjet her i lærervejledningen eller på hjemmesidens lærersider.

Værktøjet egner sig godt til 1.-3. klasse, men mange bruger det også i 4.-5. klasse. Også specialklasser på højere klassetrin er glade for det, da arbejdsformen er intuitiv og meget struktureret. Der kommer et flot produkt ud af det. I værktøjet kan eleverne få læst alle tekster højt.

Det handler fotohistorierne om:

- **Kæmpebyen Jakarta:** Eleverne udforsker Indonesiens hovedstad Jakarta. Her

er masser af trafik, højhuse, muslingefiskere ved havnen, gadesælgere og folk, der bor i kampungerne – byens fattigste kvarterer.

- **Den tørre vulkanø:** Eleverne undersøger og laver fotohistorier om livet på vulkanøen Lembata. De er med i skole, på markedet, og til en masse aktiviteter hjemme i landsbyen.
- **Livet ved regnskoven:** Eleverne besøger landsbyen Chiwaluh på det frodige Java. De går også på opdagelse i Indonesiens regnskove, hvor de møder orangutanger, tigere og komodovaraner.

OPGAVE 12:

Børnenes Egen U-landskalender

1.-2. KL

3.-5. KL

2-8 lektioner

Eleverne formidler temaer om Indonesien ved selv at lave en interaktiv digital lågekalender til fx forældrene eller venskabsklassen.

De bliver hjulpet trin for trin i en nem og overskuelig proces.

Bag lågerne fortæller de i billeder og

små tekster. Kalenderen kan laves til jul med 24 låger – eller med færre låger som en advents-, måneds- eller ugekalender.

Modtagerne får kalenderen og kan åbne lågerne på deres computer eller mobil.

Eleverne kan også markedsføre deres kalender ved at lave en reklame – og følge, hvor mange der har brugt den.

Web-værktøjet rummer alt, hvad eleverne skal bruge.

Brug det som afslutning på forløbet, som en fælles produktion i de små klasser eller som centrum i miniforløbet om kommunikation (se side 38).

OPGAVE 17:

Lav dyrebiografier som foldebøger

1.-2. KL

3.-5. KL

2-3 lektioner

Med foldebøger kan eleverne lave et fagligt og kreativt produkt, hvor de kan udtrykke sig i tegninger, billeder og ord. Her kan I lave en dyrebiografi om et af Indonesiens vilde dyr. Foldebøgerne har forskellige sværhedsgrader.

Miniforløb til Dansk: Lær kommunikation

OPGAVE 8-9-10-11

3.-6. KL

5-15 lektioner

Eleverne lærer på en sjov og engagerende måde en masse om kommunikation.

Rammen er, at de laver en flot digital lågekalender, 'Børnenes Egen U-landskalender', som de fylder med fotos og små tekster, der handler om Indonesien.

Det foregår nemt med hjemmesidens selvforklarende værktøj.

Undervejs kan I så vælge at fordybe jer lidt ekstra i, hvordan elevernes kalender bliver særlig god – med enkle øvelser.

I kan frit nøjes med at bruge en enkelt eller et par af opgaverne her, som det passer bedst hos jer.

Ideen med dem er, at mens eleverne er opslugt af at lave et godt produkt, lærer de med nemme øvelser en masse om målgruppe, disponering, overskrifter, billedtekster og markedsføring.

Det er scenariebaseret undervisning: Scenen er tydeligt sat af slutproduktet. Og eleverne arbejder med danskfaglighed på en måde, der fungerer fuldstændig som i arbejdslivet.

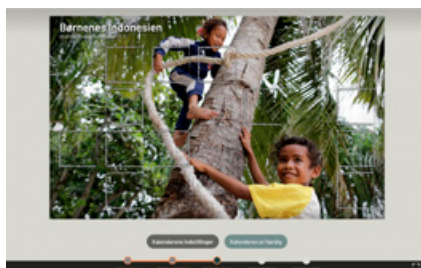
Forløbet kan stå alene eller danne ramme for hele jeres tema om Indonesien.

I arbejder med 'Det 21. århundredes kompetencer' og med en række danskfaglige kompetencemål efter 4. og 6. klasse.

SÆT FØRST SCENEN

Introducer forløbet, og vis eleverne den færdige prøvekalender. Den finder du på hjemmesidens lærersider under 'Børnenes egen kalender'.

I kan også se den tutorial-video, der forklarer eleverne, hvordan kalender-værktøjet fungerer. Eleverne kan

selv se den inde i værktøjet, men du kan også finde den i lærernes Filmbank på hjemmesiden. Nu skal eleverne lave deres egen digitale kalender, der fortæller om Indonesien. Undervejs kan øvelserne i de fire opgaver lære dem nogle fif, som gør deres kalender ekstra god.

LÆR INDONESIEN AT KENDE

Kalender-værktøjet rummer alle de billeder og fakta, eleverne skal bruge – så I kan godt bare gå i gang uden videre. Men hvis I også har lavet grundforløbet, læst elevbogen eller set film, så har eleverne bare endnu bedre baggrundsviden.

VÆLG MÅLGRUPPEN

Målgruppen er den modtager, I vælger at lave klassens kalendere til – måske forældre eller en venskabsklasse.

OPGAVE 8:

Skriv til en målgruppe

Klasediskussion: Hvad synes eleverne, at målgruppen skal høre om? Hvad er vigtigst at vide om Indonesien – og vil målgruppen mon synes det samme? Er der forskel – og hvorfor det? Overvej også, hvad målgruppen ved i forvejen, og hvordan man bedst kan fortælle til dem.

Øvelser: Opgavearket lærer eleverne, hvordan man fortæller til en målgruppe – med en klassesamtale og tre sjove øvelser.

LAV KALENDEREN

Nu kan I evt. supplere med, at eleverne lærer lidt om to vigtige skriveteknikker, de skal bruge til deres tekster i kalenderen:

OPGAVE 9:

Billedtekst og overskrift

Eleverne lærer i små øvelser om den vigtige billedtekst, der både skal fortælle historie og spille sammen med et foto. Hvordan bliver sådan en god? Og hvad skal en god overskrift mon kunne?

OPGAVE 10:

Lær at disponere

Kalender-værktøjet åbner også for at arbejde kreativt med, hvordan man disponerer sit stof: At udvælge sine pointer og at eksperimentere med rækkefølgen. Det lærer eleverne om med enkle øvelser.

OPGAVE 11:

Lav Børnenes Egen U-landskalender – ekstra tips

Nu skal I producere selve kalenderen. Eleverne kan sagtens bare selv gå i gang med kalenderværktøjet. Men i dette opgaveark finder du en stribe gode lærertips – fx til at arbejde ekstra hurtigt med værktøjet, til at fordybe sig mere, til differentiering og til evalueringsloops.

LAV EN REKLAME – og se om den virker!

I værktøjet kan eleverne til sidst lave en flot A4-reklame for deres kalender, som de kan printe ud eller sende digitalt til deres målgruppe. Her står også det link, som målgruppen kan finde kalenderen med. Og bagefter kan eleverne følge med i, hvor mange der bruger den.

Madkundskab

OPGAVE 25:

Nem mad fra Indonesien

1.-2. kl.

3.-5. KL

2-3 lektioner

Nemme opskrifter: Gå i køkkenet med eleverne, og lav enkle og traditionelle småretter fra Indonesien.

Find opskrifter på nasi goreng (stegt ris), satay (kyllingspyd med peanutsauce), gado gado (populær gademad) og pisang goreng (stegte bananer).

Natur/teknologi

Her kan I lave sjove, naturfaglige aktiviteter og eksperimenter, der er differentieret efter klassetrin, og som knytter an til fagmålene – og til Indonesien:

I kommer bl.a. til at arbejde med levevilkår, dyr, vulkaner, regnskove og mangel på plads i storbyen.

Film der passer til N/T: Det er oplagt at supplere med filmene 'Velkommen til Indonesien' og Danidas andre små introducerende film, som du finder i Filmbanken på hjemmesiden.

Aktiv undervisning, der motiverer: Opgaverne er bygget op efter den naturfaglige IBSE-metode, hvor eleverne skal være aktive og undersøgende: De udforsker problemer, der bliver gjort relevante for dem. Metoden motiverer eleverne og er også god til at engagere de mindre bogligt orienterede. I arbejder med:

1. **Samtale om problemstilling.**
2. **Indkredse problemet.**
3. **Formulere løsningsforslag.**
4. **Eksperimentere, hvor eleverne afprøver**
5. **Formulere et fælles løsningsforslag**
(undersøgelse af hypotesen).
6. **Præsentation af løsningsforslag.**

OPGAVE 13: Vulkanværksted

1.-2. KL 3.-5. KL 2-3 lektioner

Indonesien ligger et af de mest udsatte steder i verden, når det gælder vulkanudbrud, jordskælv og tsunamier.

I vulkanværkstedet skal I lave flere enkle forsøgspstillinger, der viser hvad der sker, når de store tektoniske plader støder mod hinanden.

I kan også lave jeres egen spruttende vulkan og arbejde kreativt med at skabe en hel vulkanø ud af æggebakker og andre materialer.

OPGAVE 15: Byg en kampung på pæle

1.-2. KL 3.-5. KL 3-6 lektioner

I denne opgave skal eleverne sammen bygge en kampung – en samling små huse på pæle, som man ser det i Jakarta.

Eleverne skal bruge ispinde, sugerør og andre materialer. Husene skal kunne holde til højvande, oversvømmelse og stormvejr og husene skal efterfølgende testes for holdbarhed.

Målet er, at eleverne ud fra egne undersøgelser får kendskab til forskellige konstruktioners styrke og svagheder og at de reflekterer over forskelle i livsvilkår i Indonesien og Danmark.

OPGAVE 14: Plant en mini-regnskov

1.-2. KL 3.-5. KL 2 lektioner

I Indonesien fældes der regnskov i stor stil for at give plads til plantager, der producerer palmeolie til alverdens forbrugsprodukter. Men når vi fælder regnskov, skaber vi ubalance.

I denne opgave laver I jeres egne

mini-økosystemer i form af en mini-jungle i et glas med låg.

En sådan mini-jungle i balance kan faktisk leve i flere år uden anden pasning end sollys.

OPGAVE 16: Video-quiz: På by-opdagelse med Jakartas børn

1.-2. KL 3.-5. KL 1-2 lektioner

Eleverne skal på en lille bytur – hvor de samtidig oplever anderledes livsvilkår på en meget konkret måde: To indonesiske drenge viser dem rundt i Kampung Melayu gennem de smalle gyder – med et GoPro-kamera. Eleverne skal være meget opmærksomme, for deres opgave er nu at finde ting og mennesker på vejen rundt.

OPGAVE 17: Lav dyrebiografier og foldebøger

1.-2. KL 3.-5. KL 2-3 lektioner

Indonesien har et rigt dyreliv med flere arter, som kun findes her, blandt andet orangutangen. I denne opgave lærer

eleverne, at dyr har særlige kendetegn, der fortæller os noget om deres levevilkår:

Hvorfor ser dyrene ud, som de gør? Hvordan kan man beskrive dem i en dyrebiografi, hvor man bruger metoden med de 7 F'er: Føde, Form, Farve, Findested, Formering, Fjender og Forsvar?

I de små klasser laver I dyrebiografien sammen i klassen, og eleverne kan tegne et fantasidyr med samme metode.

I kan også lave dyrebiografierne som foldebøger.

OPGAVE 28: Klimamission med PlanBørnefonden

1.-2. KL 3.-5. KL 3-6 lektioner

Et sjovt klimaspil, som er udviklet af PlanBørnefonden.

Her bliver eleverne engageret i nogle af de samme temaer, som børnene i Jakartas kampunger.

De lærer, hvordan små valg kan gøre en stor forskel for miljø og klima. Det er et klassespil, hvor eleverne arbejder sammen

Billedkunst / Håndværk og design

for at blive dygtige klimaagenter. De optjener point ved at løse opgaver, diskutere dilemmaer og udføre små kreative eller klimavenlige handlinger.

OPGAVE 8:

Lav fotohistorier om Indonesien

1.-2. KL 3.-5. KL 2-4 lektioner

Eleverne laver digitale fotohistorier med masser af faglighed for både store og små: De skal undersøge, læse, udvælge, disponere, skrive og præsentere. Læs mere om fotohistorie-værktøjet her i lærervejledningen. Værktøjet egner sig godt til 1.-3. klasse, men mange bruger det også i 4.-5. klasse. Også specialklasser på højere klassetrin er glade for det, da arbejdsformen er intuitiv og meget struktureret. Der kommer et flot produkt ud af det. I værktøjet kan eleverne få læst alle tekster højt.

OPGAVE 12:

Børnenes Egen U-landskalender

1.-2. KL 3.-5. KL 2-8 lektioner

Eleverne formidler N/T-temaer om Indonesien ved selv at lave en interaktiv lågekalender til fx forældrene eller venskabsklassen. De bliver hjulpet trin for trin i en nem og overskuelig proces.

Bag lågerne fortæller de i billeder og små tekster. Kalenderen kan laves til jul med 24 låger – eller med færre låger som en advents-, måneds- eller ugekalender.

Modtagerne får kalenderen og kan åbne lågerne på deres computer eller mobil. Eleverne kan også følge, hvor mange der har brugt den.

Web-værktøjet rummer alt, hvad eleverne skal bruge. Brug det som afslutning på forløbet eller som en fælles produktion i de små klasser.

OPGAVE 13:

Vulkanværksted

1.-2. KL 3.-5. KL 2-4 lektioner

I vulkanværkstedet laver I forsøgspostilinger, hvor I undersøger vulkanudbrud, jordskælv og tsunamier. I kan også arbejde mere kreativt med at bygge en vulkanø eller en kæde af vulkanøer med æggebakker og farver.

OPGAVE 19:

Lav et indonesisk balanceværktøj

1.-2. KL 3.-5. KL 2-3 lektioner

Ved hjælp af tre bambuspyd, tre elastikker og en klump ler kan man hurtigt lave sit eget balanceværktøj. Når først det er lavet, og det balancerer på fingeren, kan der eksperimenteres med at sætte små vægtgenstande på enderne og undersøge ligevægt.

I opgaven arbejder I både med Håndværk og design og Matematik.

OPGAVE 22:

Simpel batik med oliekriddt og stoffarve

1.-2. KL 3.-5. KL 2-4 lektioner

Batik er en traditionel måde at farve tekstiler på. Eleverne laver simpel batik med mønstre. I tegner på lyst bomuldsstof med hvidt oliekriddt. Herefter farves stoffet med kold tekstilfarve; kridtet afviser farven og skaber hvide mønstre.

Opgaven er tværfaglig, da I både arbejder med Billedkunst og Matematik: I arbejder med mønstergenkendelse, geometriske figurer og spejling.

OPGAVE 20:

Tegn dyr og lav bogmærker

1.-2. KL 3.-5. KL 2-3 lektioner

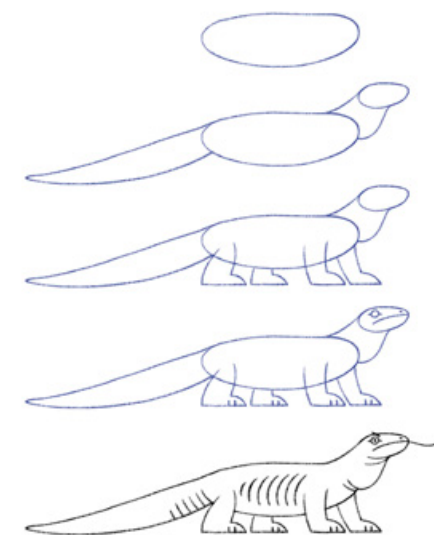
I Indonesien lever der flere store dyrearter, som kun findes her. I denne opgave kan eleverne lære at tegne orangutanger, komodoaraner og tigere trin for trin. Opgaven kan også bruges til lave tegnediktat med. Bagefter kan I lave tegningerne om til flotte bogmærker.

OPGAVE 21:

Sjov med flag – Indonesien, Danmark og vores skole

1.-2. KL 3.-5. KL 2 lektioner

Indonesien og Danmark har begge røde og hvide flag, men de ser meget forskellige ud. I denne opgave skal eleverne kigge nærmere på flag, symbolik og venskab. 1. og 2. klasse kan lave flagranker, mens elever i 3.-5. klasse kan designe skolens helt eget flag.

Matematik

OPGAVE 18: På markedet i Indonesien

1.-2. KL 3.-5. KL 2-4 lektioner

I denne opgave skal eleverne med på markedet i Indonesien, hvor de skal arbejde med regnehistorier. De små klasser løser regnehistorier med ord og tal, mens de større elever laver deres egne regnehistorier. De kan også lave regnehistorier, hvor de bytter varer i stedet for at bruge penge. Det er nemlig en tradition på nogle øer i Indonesien.

OPGAVE 19: Lav et indonesisk balance-værktøj

1.-2. KL 3.-5. KL 2-3 lektioner

Ved hjælp af tre bambusspyd, tre elastikker og en klump ler kan man hurtigt lave sit eget balanceværktøj.

Når først det er lavet og den balancerer på fingeren, kan der eksperimenteres med at sætte små vægtgenstande på enderne og undersøge ligevægt.

I opgaven arbejder I både med Håndværk og design og Matematik.

OPGAVE 22 Simpel batik med oliekridd

1.-2. KL 3.-5. KL 2-4 lektioner

Batik er en traditionel metode til at farve tekstiler med.

Eleverne laver simpel batik med mønstre inspireret fra Indonesien. I tegner mønstre på lyst bomuldsstof med hvidt oliekridd. Herefter farves stoffet med kold tekstilfarve; kridtet afviser farven og skaber hvide mønstre. Opgaven er tværfaglig, da I både arbejder med billedkunst og matematik I arbejder med mønstergenkendelse, geometriske figurer og spejling.

Leg/bevægelse

OPGAVE 23

Tag på øhop

1.-2. KL 3.-5. KL 2-3 lektioner

Lav klasseværelset om til en øgruppe, hvor eleverne hopper fra ø til ø.

Indervejs skal de løse forskellige små opgaver, og så får de stempler i passet for hver ø, de har besøgt.

OPGAVE 24

Lege fra Indonesien

1.-2. kl. 3.-5. kl. 2-3 lektioner

I dette opgaveark får du inspiration til sjove aktiviteter, hvor eleverne skal ud at bevæge sig.

Legene bruges på Indonesiens skoler på nationaldagen eller på den sidste dag før ferien, som indleder ramadanen.

OPGAVE 26

Syng og dans med Hr. Skæg og Motor Mille

1.-2. kl. 1-2 lektioner

DR har lavet en ny sang og musikvideo til Ramasjang-filmserien 'Jagten på regnbuens eliksir', hvor Hr. Skæg og Motor Mille er på rejse i Indonesien med Børnenes U-landskalender.

Musikvideoen ligger klar i lærernes

Filmbank på hjemmesiden, så I kan synge med på sangen i klassen. I opgavearket får I hele teksten.

Desuden har DR optaget en lille video ('Dansemix'), der giver instruktion i musikvideoens moves. Den ligger også klar til jer i Filmbanken.

OPGAVE 27

Årets sang med Karen Mukupa: Syng, dans og skriv!

1.-2. kl. 3.-5. kl. 1-3 lektioner

Syng og dans med på årets sang, der handler om årets Indonesien-tema. Sangen er et swingende hit, som Karen Mukupa har lavet til U-landskalenderens materiale for PlanBørnefonden.

Sangen ligger i lærernes Filmbank både som lydfil og som musikvideo. I opgavearket får I teksten – og ideer til at få bevægelse og analyse med.

Plus ideer til kreativ skrivning, så kan I supplere med jeres egne vers!

Miniforløb til Dansk og N/T: Arbejd med børneportrætter

Årets organisation PlanBørnefonden har lavet indholdet til tre interaktive børneportrætter, der er centrum i et mini-forløb.

De viser fire børns forskellige levevilkår i Indonesien.

I kommer helt tæt på børnene gennem web-portrætter, hvor eleverne møder hvert af dem gennem små film, korte tekster, et fotoalbum, en vennebog og et tidshjul.

Det giver jer et unikt indblik i nogle dagligliv og måder at vokse op på, som er meget anderledes, end det dine elever selv kender – men som alligevel på nogle måder minder om deres egen hverdag her i Danmark.

Hvordan er det at vokse op i en fattig
kampung? Hvordan er det at bo uden for
byen med plads til at cykle – eller på en
lille vulkanø med lyden af bølger i skolen?

Hvordan er hverdagen for piger og drenge – hvad laver de i fritiden, hvilke pligter har de i hverdagen, og hvad drømmer de om at blive som voksne?

For at give eleverne svar på de spørgs-

mål har PlanBørnefonden produceret tre spændende portrætter af i alt fire børn.

I kommer tæt på de fire børn både i deres hjem og i deres nærområde, både når de leger, hjælper til og er i skole.

I kan se deres vennebog, og tidshjulet viser, hvordan en typisk dag forløber. Så I får masser af indsigt og faglighed ved at arbejde med de tre portrætter.

OPGAVE 6

Mød Indonesiens børn

1.-2. KL 3.-5. KL 2-4 lektioner

Opgaven rummer to korte forløb:

1.-2. klasse: I ser filmene og billedserierne sammen i klassen. Eleverne læser også børnenes vennebøger og laver selv en vennebog. I reflekterer over, hvad der er ens og forskelligt.

3.-5. klasse: I ser på tidshjulene, der viser, hvad de indonesiske børn laver på en typisk dag – og I laver jeres egne. I taler om levevilkår i Danmark og i Indonesien. Og I arbejder i grupper og sammenligner de fire børn. Der er mange temaer, fx rig/fattig, dreng/pige, Danmark/Indonesien – og at også danske børn har forskellige vilkår.

Mød de fire børn fra Indonesien

Narrir på 11 år bor i et hus i Jakarta med sin familie. På grund af hyppige over-
svømmelser kan de kun sove på øverste
etage af huset. Hendes mor har en lille
gaderestaurant, der er altid liv foran
huset. Narrir elsker at spille fodbold.

Alif på 11 år bor uden for Jakarta. Han er genert og deltager i konkurrencer for at få bedre selvtillid. Han går kun i skole om eftermiddagen og får ekstra undervisning om morgenen. Alif kan godt lide at lave mad og lave cykeltricks.

Selvi og Olvi på 11 år er tvillinger og bor på en lille vulkanø sammen med deres far og tre ældre søstre. Deres mor arbejder på en anden ø og kan kun besøge dem én gang om året. Selvi elsker at skrive historier, mens Olvi godt kan lide at tegne.

Lav selv vennebøger

Narril, Alif, Selvi og Olvi har hver udfyldt en vennebog. De svarer på spørgsmål som:

- Hvad er din livret?
- Hvad laver du i fritiden?
- Hvem ser du op til?
- Hvad gør dig glad?

I opgavearket er der desuden en tom vennebog magen til, som dine elever kan udfylde om sig selv.

Oplev årets støtteprojekt i børnehøjde

På en temaside på hjemmesiden kan eleverne opleve, hvordan årets projekt helt konkret vil gøre en forskel i Jakarta. Fortalt i børnehøjde med små tekster, billeder og videoklip.

PlanBørnefonden har lavet en spændende temaside om årets støtteprojekt i Jakarta. Den ligger inde på U-landskalendarerens hjemmeside under knappen 'Klimamissionen'.

De tilsvarende sider har de sidste par år været en af materialets mest populære web-aktiviteter ude på skolerne.

Udforsk hver for sig eller i klassen

Temasiden er oplagt at bruge for at give eleverne et helt konkret indblik i, hvordan projektet kommer til at hjælpe børnene i Jakartas fattige 'landsbyer' – kampunerne.

Eleverne kan udforske siden selv, eller I kan gøre det sammen i klassen. Den fortæller med korte tekster, fotos og små videoer. Den er overskuelig og hurtig at gå igennem.

I møder den indonesiske dreng Semut,

som fortæller om sin hverdag og udfordringerne i hans egen kampung – og om hvordan børn og voksne nu er gang med at få dem løst. I en lille VR-oplevelse kan I også selv kigge jer omkring.

Se, hvordan det virker i Indonesien

I hører, hvordan børnene allerede er i gang med den 'klimamission', der skal hjælpe alle i de små kampuner.

Børnene får fx undervisning på skolen, så de ved, hvad de skal gøre, når oversvømmelserne rammer. I ser også, hvordan de er i gang med at opsætte målepæle, der hjælper, når vandet pludselig stiger.

Og I ser, hvordan børn og unge indsamler plastikaffald – og omdanner en del af det til puder, tasker og andre ting, som de samtidig kan få lidt indtægter ved at sælge.

DR-film – og sjov på bibliotekerne

DR laver en række aktiviteter til de 4-6 årige: En filmserie med Skæg og Mille i Indonesien, en musikvideo og instruktioner til dans, mad og kreativitet. Plus udstilling på mange biblioteker.

DR målretter i år deres indsats for U-landskalendarer til de 4-6 årige.

De aktiviteter kan I også bruge til de yngste elever. Vi lægger links til det hele på U-landskalendarerens lærersider, så det er nemt at finde!

Film med Hr. Skæg og Motor Mille

I seks hæsblæsende afsnit drager Hr. Skæg og Motor Mille på et nyt eventyr – denne gang til Indonesien, hvor de kommer ud i de små kampuner, besøger en ø og må have hjælp til at redde regnbuens magiske legebamse. I lærernes Filmbank på hjemmesiden lægger vi links til alle afsnit, så I kan vise dem i klassen.

Musikvideo – og Dansemix

Skæg og Mille har også optaget en musikvideo om deres oplevelser i

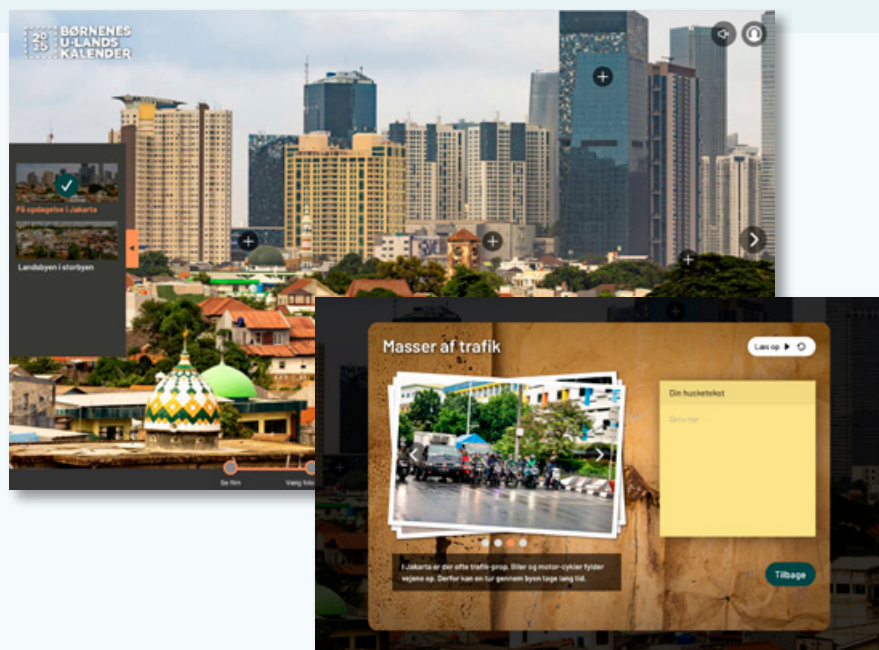
Indonesien. Den kan I synge med på – og teksten finder I i Opgavebanken i Opgave 26. I kan også danse med, for DR har lavet en lille instruktionsfilm med de vigtigste moves. Find dem i Filmbanken.

Kreabix og Madmix

DR har desuden lavet et afsnit af deres 'Kreabix' og 'Madmix', børn lærer at lave en lille indonesisk madret – og et lille kreativt projekt.

Udstilling på bibliotekerne

I hele november laver en række biblioteker over hele landet en udstilling sammen med DR. Her kan 4-6 årige udforske Indonesien sammen med Skæg og Mille – og hjælpe med at redde regnbuen. Undervejs skal de løse en række opgaver. Vi lægger en liste over bibliotekerne inde på lærersiderne.

Lav fotohistorier eller en digital kalender

Dine elever kan arbejde med alt stoffet om Indonesien ved at lave en digital produktion, som ser godt ud, og som de bagefter kan vise frem til andre – kammerater eller forældre.

Begge web-værktøjerne på hjemmesiden er komplette, de er nemme at bruge, og de bruger samme basale arbejdsform.

Men de har forskelligt niveau af faglig udfordring – og de færdige produkter er også meget forskellige.

✓ Resultatet ser godt ud

Den færdige fotohistorie eller låge-kalender er flot, så eleverne bliver stolte af resultatet. De præsenterer deres værk i klassen – eller sender det til forældrene.

✓ Masser af faglighed

Eleverne sendes på en fagligt struktureret opdagelse i tematiske panoramaer, hvor de finder fotos og fakta om emnet. Så formidler de deres nye viden ved at vælge fotos og skrive tekst.

✓ Der er en klar rød tråd

Stoffet i de to web-værktøjer hænger tæt sammen med det, eleverne møder andre steder i årets materiale – så de kan bruge al deres nye viden.

✓ Det er nemt og intuitivt

Begge værktøjer er nemme for eleverne. Alle de funktioner og alt det materiale, de skal bruge, dukker op, når de har brug for det. I fotohistorie-værktøjet kan de yngste også få alle teksterne læst højt.

✓ Alt er indbygget

Begge værktøjer er komplette: Alt stof til elevernes research er indbygget. De skal ikke søge på internettet. Alle funktioner til at lave præsentationen er også med. De skal ikke bruge andre programmer.

✓ Intet bliver væk

Eleverne bruger UNI-Login. Så gemmes alt, hvad de laver, automatisk på U-landskalenderens website. De kan også sagtens skifte maskine undervejs.

✓ Nemt i grupper

Elevernes produktioner gemmes fælles for jeres skole. Derfor kan grupper nemt fortsætte arbejdet, når én er fraværende.

✓ Næsten alle maskiner

I kan bruge PC, Mac, iPad, Chromebook og Android-tablet, bare de har kontakt til internet. I kan også lave fotohistorierne i den gratis iPad-app. (Hentes i AppStore under 'Børnenes U-landskalender 2025'. Appen findes dog ikke til Android.)

Indholdet: Her er årets 6 tematiske vinkler om Indonesien, som I møder i web-værktøjerne

Her er de tematiske vinkler, eleverne kan gå på opdagelse i. Hver vinkel har et panoramabillede, der er fyldt med små hotspots, som alle rummer en faktatekst og en serie fotos. De kan vælge et eller flere panoramaer til at lave deres fotohistorier eller digitale lågekalendere.

1: På opdagelse i Jakarta

Oplev millionbyen Jakarta med højhuse, heftig trafik og livlige havneområder.

2: Landsbyen i storbyen

Besøg børn i bydelen Kampung Melayu, der ofte er plaget af oversvømmelser.

3: Landsbyen ved kysten

Tag med til vulkanøen Lembata og se, hvordan børn lever i en fiskerlandsby.

4: Kom med i skole

Følg en skoledag i landsbyen Wowong med flaghejsning, undervisning og leg.

5: Indonesiens natur

Indonesiens natur er regnskove, frugter, vulkaner, varaner og orangutanger.

6: Byen ved regnskoven

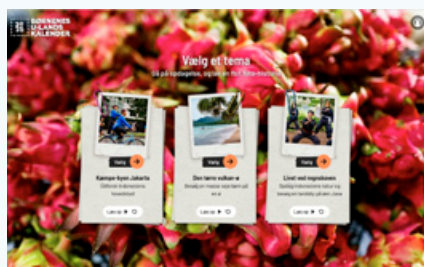
Kom med i rismarken, til skolefest og til træning i kampsporten Pencak Silat.

Sådan laver du en fotohistorie – trin for trin

Der er en kort tutorial-video på hjemmesiden, som er instruktion nok til, at eleverne kan gå ombord i værktøjet på egen hånd.

Men for at komme godt i gang kan du også starte med at lave en fotohistorie sammen med eleverne i klassen på storskærm.

Der er også et opgaveark med flere lærertips.

Trin 1 Vælg hovedtemaet

Gå ind i værktøjet ved at trykke på 'Fotohistorier' på hjemmesiden eller ved at åbne iPad-appen. Log ind med UNI-log-in. Nu skal I vælge et af de **tre hovedtemaer om livet i Indonesien**.

Temaerne fungerer helt ens, men har selvfølgelig forskelligt indhold.

Når I har valgt temaet, kommer I ind på en temaforside med en lille tekst (med oplæsning) og en kort film, der introducerer eleverne til temaet.

Trin 2 Vælg et opgaveemne

Nu skal eleverne vælge et opgaveemne til deres fotohistorie. Under hvert tema er der nemlig tre opgaveemner.

Det er valget af opgaveemne, der styrer, hvad den enkelte fotohistorie skal handle om – og hvilket panoramabillede eleverne om lidt bliver sendt på opdagelse i. I de mest krævende emner skal de på opdagelse i to panoramaer.

I opgavearket om fotohistorier i Opgavebanken kan du se en oversigt over emnerne, og hvordan de passer i dit fag.

Når eleverne har valgt deres opgaveemne, bliver deres fotohistorie oprettet; de skal give historien en titel, og de skal skrive gruppens navn (eller elevens, hvis de arbejder én og én) og klasse ind.

Fra nu af bliver alt deres arbejde automatisk gemt.

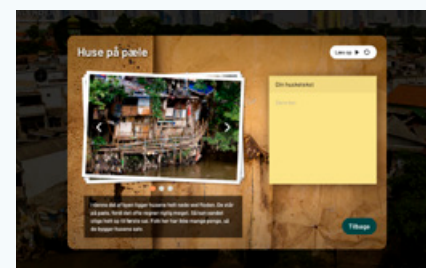
Trin 3 Undersøg panoramaerne

Nu skal eleverne **på opdagelse i panoramabilledet. Det er fyldt med hotspots**, man kan trykke på. Hvert hotspot **rummer en fotoserie og en faktatekst** (med oplæsning).

Inde i hvert hotspot kan eleverne **skrive en lille note med stikord** til gruppen om, hvad der er vigtigt at huske om lige disse fotos. Stikordene kan undværes, men de er rare at have senere.

Nogle hotspots gemmer sig 'uden for skærmen', så man skal panorere frem og tilbage i billedet for at finde dem. Man panorerer ved at trykke på pilene ude i siden af billedet eller ved at trække med musen/fingeren fra side til side.

Hver gang en elev klikker på et hotspot, gemmes alle de fotos, der ligger i det, i **gruppens eget fotobibliotek**. Kun

disse fotos (som gruppen selv har fundet og set) kan de bruge til at lave deres fotohistorie med. Hvis de har skrevet noter inde i nogle hotspots, bliver også noterne gemt og vist i gruppens fotobibliotek sammen med billederne.

Deres fotobibliotek forbliver gemt, men det er knyttet til lige denne fotohistorie. Så hvis de senere skal lave nye fotohistorier, skal de bygge et nyt fotobibliotek op til hver af de nye historier. Også selv om de vælger at lave en ny fotohistorie med samme emne igen.

Trin 4 Lav selve fotohistorien

Når eleverne har fundet alle hotspots i panoramaet, skal de klikke på 'Lav en foto-historie'.

Nu åbner siden med selve fotohistorie-værktøjet.

Her er **alle funktioner til at lave fotohistorien samlet i ét skærbillede**.

Eleverne skal vælge et foto og skrive en lille tekst til hver af de syv billedpladser. Denne tekst vises også i den færdige fotohistorie.

Når de trykker på 'Vælg billede', kommer deres eget fotobibliotek frem med de fotos, de selv har set inde i de hotspots, de har besøgt i panoramaet. Hvis de har taget noter undervejs, vises de også her.

Når de klikker på et billede, sættes det ind i deres fotohistorie.

Med 'Vælg lyd' kan de også vælge at supplere med en lyd, der så vil blive afspillet, når man bagefter får vist dette billede i den færdige fotohistorie.

Der er **et lille bibliotek af lyde** at vælge imellem, som vi har optaget på rejsen i årets land.

Arbejdet med at vælge fotos og forfatte tekst er fagligt styret, for eleven får vist et guidende spørgsmål til hver af de syv billedpladser i fotohistorien.

Som lærer kan du evt. vælge bagefter at **skrive 'voksenskrift'** eller kommentarer i et felt under hvert af billederne i elevernes færdige fotohistorier – men du får kun den mulighed, når du er logget ind med dit eget UNI-login som lærer.

Denne voksenskrift kan gruppen se, når læreren har skrevet noget – men den er ikke synlig, når de viser fotohistorien frem på skærmen for fx klassen.

Trin 5 Vis historien til de andre – og send til forældrene

Til sidst skal eleverne klikke på 'Vis foto-historie' og kan nu gennemse det færdige resultat. Hvis de gerne vil lave rettelser, kan de gå tilbage til værktøjet med 'Fortsæt på foto-historien'.

Når de er helt færdige, kan de se hinandens fotohistorier, vise dem for klassen eller til et forældremøde.

Fotohistorier kan vises frem på to måder: De kan enten vises med elevteksterne synlige og automatisk billedskift. Eller de kan vises med skjult tekst; så skal eleverne selv fremlægge deres historie som et miniforedrag og skal selv skifte fra billede til billede. Hvis man vil, kan man også godt lave et print af fotohistorien med elevteksterne på, som eleverne kan bruge som manuskript.

Eleven/gruppen har desuden mulig-

hed for at **sende et link til sin egen fotohistorie til fx forældrene**. Så får forældrene adgang til at se den på deres egen computer/mobil uden UNI-login. Linket findes inde i afspilleren under 'Vis foto-historie' – 'Del link'. Linket giver kun adgang til netop denne ene fotohistorie.

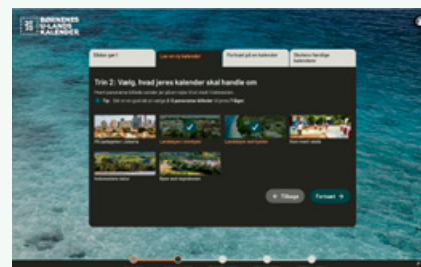
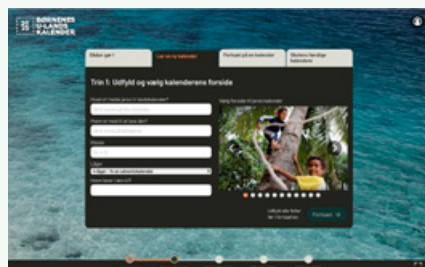
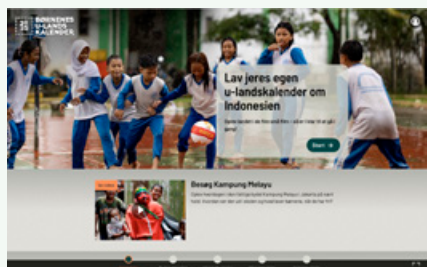
Undgå drille-ændringer

Nogle elever kan finde på at gå ind i andres fotohistorier og lave 'drille-ændringer'. Derfor kan man inde i hver enkelt fotohistorie i skærbilledet 'Vis foto-historie' se, hvem der sidst har ændret i den. Desuden kan man se hele historikken over ændringer inde på siden 'Lav foto-historie' (Trin 4).

Lav selv Børnenes Egen U-landskalender: Så nemt er det – trin for trin

Web-værktøjet er ligetil og selvforklarende for eleverne. Det rummer alt, hvad de skal bruge for at lave en flot digital kalender og sende den til modtagerne.

Eleverne kan sagtens nøjes med at se den lille instruktionsvideo på hjemmesiden – så er de i gang. Se her, hvordan det fungerer. Der er også et opgaveark i Opgavebanken med ekstra lærertips.

Trin 1 Log ind, og se introfilm

Opdel eleverne i de grupper, som skal lave en kalender. Hver gruppe skal logge ind med UNI-login. Først får eleverne tilbudt **tre små introfilm, der giver baggrundsviden** om årets land. Herefter trykker de 'Start' og får så tilbudt at se en **kort instruktionsvideo**, der viser dem, hvordan de bruger værktøjet.

Tip: I behøver ikke manualer – instruktionsvideoen er nok. Den ligger i starten af værktøjet og i Filmbanken.

Tip: Ekstra ideer til læreren. Du finder en række gode tips om værktøjets ekstra muligheder i opgaven om Børnenes Egen U-landskalender i Opgavebanken. Fx om lyn-produktioner, om de mindste klasser og om evalueringssloops.

Trin 2 Opret kalenderen

Først skal eleverne give deres kalender en titel, skrive, hvem der er med i gruppen, og hvem modtagerne er.

Så skal de **vælge antal låger**: 4 låger til en adventskalender, 7 låger til en ugekalender, 12 låger til et år (eller de 12 juledage fra 1. juledag til helligtrekonger) eller 24 låger til en julekalender.

Endelig skal de vælge et stort foto, der bliver **forsiden af deres kalender**.

Valgene foregår nemt og intuitivt. Eleverne kan senere gå tilbage og ændre deres valg. De kan fx ændre til at nøjes med færre låger, hvis de har svært ved at nå at blive færdige.

Når de er i gang med en kalender, kan de altid afbryde og genfinde den under 'Fortsæt på en kalender'.

Under 'Skolens kalendere' ligger alle de færdige kalendere.

Trin 3 Vælg panorama-billederne

Nu skal eleverne **vælge, hvad deres kalender skal handle om**. Der er seks tematiske vinkler at vælge imellem – fx 'Landsbyen i storbyen', 'Byen ved regnskoven' eller 'Kom med i skole'.

Hver vinkel har sit eget panorama, som eleverne skal researche i.

Det er et bredt billede, hvor eleverne skal panorere rundt for at finde hotspots, der rummer de fotos og fakta, som de senere skal bruge til at lave indhold til deres låger.

Jo flere vinkler de vælger, desto mere stof får de at arbejde med og fortælle om – men desto flere panoramaer skal de også gå på jagt i.

I nogle af vinklerne er der stof om natur, dyr og sammenligning af livsvilkår, der også passer til fagmålene for N/T.

Trin 4 Værktøjssiden og målgruppen

For at give eleven et nemt overblik foregår alt arbejdet inde på én samlet side, hvor man bare scroller op og ned.

Den er opdelt i målgruppe, research og produktion. Man kan enten bygge sin kalender op trinvis fra en ende af, eller man kan gå frem og tilbage og ændre på alt, indtil man er tilfreds.

Først kan eleverne gå ind under 'Vores målgruppe' og notere deres overvejelser om, hvem de laver kalenderen til.

Noterne vises ikke på den færdige kalender.

Trin 5 Research

Nu skal eleverne undersøge panorama-billederne til de vinkler, de har valgt.

I hvert panorama er der små hotspots, de skal klikke på. Hvert hotspot rummer en faktatekst (med oplæsning) og en lille fotoserie. Man skal panorere i billedet for at finde alle hotspots.

Alle de fotos, eleverne finder og ser, bliver gemt i deres eget fotobibliotek.

Senere får de kun adgang til at bruge de fotos, de selv har set. I hvert hotspot kan de også skrive en note til sig selv.

BØRNEBESØG U-LANDS KALENDER

Arbejd på jeres egen u-landskalender

Her laver I jeres egen u-landskalender. Gå på opdagelse i panorama-billederne. Der finder I fotos og fakta, som I skal bruge til jeres låger. I kan skifte mellem at gå på opdagelse og lave låger.

Hvordan skal historien fortælle?

Målguppen er dem, der skal modtage kalenderen. Hvad vil de synes om spændende?

Trin
4

Vores målgruppe

Undersøg panorama-billederne

Alle de fakta og fotos, I finder her inde, kan I bagefter bruge til at lave indhold i jeres låger. Skriv en note ved billedet, når der er noget, I gerne vil huske.

Tip: Hvis I vil have flere panorama-billeder, så tryk på "Kalenderens indstillinger" nederst.

Trin
5

På opdagelse i Jakarta

Landsbyen ved kysten

Kom med i skole

Byen ved regnskoven

Lav indhold til lågerne

Her kan I oprette lågerne og lave indholdet til dem. Her får I også overblik over, om I har låget nok - og om de er færdige.

Tip: I kan flytte indholdet fra én låge til en anden ved at trække og slippe.

Trin
6

Lav flere låger +

Landsbyen ved havet

Børnene hjælper til

I skolen gør de rent

Tid til at lege

Opret
Læg i storbyen

+

I har lavet **5** låger og skal bruge **12**

Børnenes Indonesien

Nicoline, Victoria og Manfred – 3. Yr.

Trin
7

2

3

4

5

1

Kalenderens indstillinger

Trin
8

Kalenderen er færdig

Indstillinger
Profil og gruppe
Arbejde på kalender
Lille bogstav
Store bogstav

Så enkelt er det: På den store værktøjsside har eleven hele produktionen i ét samlet overblik. Lågens indhold laves i et nemt lille værktøj, der åbner, når man klikker på en låge.

Trin 6 Lav lågernes indhold

Når man skal lave indholdet til sin kalender, kan man oprette en ny låge på tre måder: Klik på et tomt lågefelt, eller klik på knappen 'Lav flere låger' – eller bare klik direkte på en låge nede på kalenderen. Så kommer der et lille redigeringsværktøj frem til at lave indholdet til den låge.

Nu kan eleverne nemt lave lågens indhold færdigt med det samme, hvis de vil: De klikker på billedfeltet og vælger et **foto** fra deres fotobibliotek (her vises også de noter, de evt. har lavet i hvert hotspot). Så skriver de **overskrift** og en **billedtekst** samt til sidst den tekst, der skal stå uden på lågen (fx '1. december', 'februar' eller 'mandag'). Så er lågen klar.

Trin 7 Disponering

Man kan sagtens nøjes med bare hurtigt at udfylde lågerne én for én fra en ende af.

Men eleverne **kan også arbejde lidt med disponering og rækkefølge** – altså overveje deres stof og måde at fortælle på: Hvad er spændende for min målgruppe, og hvad skal de have at vide først?

For det første kan eleverne overveje lågens indhold: For hver låge skal de vælge et emne, den skal handle om. Emnet vises ikke på den færdige kalender. Det er kun for at hjælpe dem til at overveje, hvad de helst vil fortælle om. De får nogle forslag, men de kan også bare vælge 'Vi finder selv på noget' eller skrive et emne selv.

For det andet er det **nemt at flytte rundt på det indhold, man har lavet**. Værktøjet

viser et godt overblik over alle de låger, man har lavet. Man kan nemt ændre rækkefølgen på lågernes indhold ved blot at trække det hen på en anden låge.

Eleverne kan fx også starte med at vælge billeder til alle lågerne, så justere på rækkefølgen, så researche lidt mere og til sidst skrive de små tekster til.

De kan endda vælge at lave indhold til flere låger, end der er plads til – og så til sidst kassere de mindst spændende. Hvis de ikke når at lave indhold til alle lågerne i fx en 24-lågers kalender, kan de ændre den til fx kun at have 12 låger.

Trin 8 Udgivelse og statistik

Når eleverne trykker på 'Færdig', opfordres de til at tjekke alle deres kalender-låger grundigt en sidste gang. For **når de trykker 'Færdig', låses og udgives kalenderen på sin egen webside; og så kan de ikke komme tilbage og rette igen.** Nu kan eleverne under 'Skolens kalendere' finde deres egen. De kan også se, hvor mange der har åbnet deres kalender og hvornår.

Trin 9 Lav en reklame

Til sidst kan eleverne lave en flot reklame for kalenderen til deres målgruppe: En A4-plakat, som de kan printe eller sende som PDF. Der er et lille værktøj til at lave den under 'Lav reklame' inde på den færdige kalender. Her skal de igen vælge et foto, skrive en overskrift og en lille tekst.

De kan godt lave flere reklamer for hver kalender. **På reklamen står den unikke web-adresse, der giver modtageren adgang til præcis denne kalender.**

Når modtageren går ind på kalenderens web-adresse, kan hun se den, åbne låger og også sende den videre til andre.

Overblik: Kompetencemål for alle opgaverne

Her kan du se, hvilke kompetencemål du særligt får understøttet i dit fag, og hvilke af opgaverne der i særlig grad understøtter dem. Du finder alle opgavearkene i Opgavebanken på hjemmesiden.

Inde i hvert opgaveark får du også en detaljeret oversigt over, hvilke af de vejledende færdigheds- og vidensmål netop denne opgave særligt understøtter.

Kompetenceområder	Kompetencemål	Opgaveark
Dansk efter 2. klasse		
Læsning	Eleven kan læse enkle tekster sikkert og bruge dem i hverdagssammenhænge	8, 4
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer gennem samtale om litteratur og andre æstetiske tekster	3, 5, 6, 7
Kommunikation	Eleven kan kommunikere med opmærksomhed på sprog og relationer i nære hverdagssituationer	5, 8
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i nære og velkendte situationer	2, 7, 8, 17
Dansk efter 4. klasse		
Læsning	Eleven kan læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden	2, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer	7, 8, 9, 10, 11, 12
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	3, 4, 9, 10
Dansk efter 6. klasse		
Læsning	Eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige og offentlige sammenhænge	9, 10, 11
Fremstilling	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i formelle situationer	8, 9, 11, 12
Fortolkning	Eleven kan forholde sig til almene temaer gennem systematisk undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	3, 4
Kommunikation	Eleven kan kommunikere med bevidsthed om sprogets funktion i overskuelige formelle og sociale situationer	9
Natur/teknologi efter 2. klasse		
Perspektivering	Eleven kan genkende natur og teknologi i sin hverdag	28
Kommunikation	Eleven kan beskrive egne undersøgelser og modeller	13, 14, 15, 28
Undersøgelse	Eleven kan udføre enkle undersøgelser på baggrund af egne og andres spørgsmål	13, 14, 15, 23, 28
Modellering	Eleven kan anvende naturtro modeller	13, 14, 15, 17, 28
Natur/teknologi efter 4. klasse		
Kommunikation	Eleven kan beskrive enkle naturfaglige og teknologiske problemstillinger	13, 14, 15, 28
Modellering	Eleven kan anvende modeller med stigende abstraktionsgrad	13, 14, 15, 28
Perspektivering	Eleven kan relatere natur og teknologi til andre kontekster	7, 8, 16, 17, 20, 23, 28
Undersøgelse	Eleven kan gennemføre enkle undersøgelser på baggrund af egne forventninger	13, 14, 15, 17, 28

Kompetenceområder	Kompetencemål	Opgaveark
Matematik efter 3. klasse		
Matematiske kompetencer	Eleven kan handle hensigtsmæssigt i situationer med matematik	18
Tal og algebra	Eleven kan udvikle metoder til beregninger med naturlige tal	18, 19
Geometri og måling	Eleven kan anvende geometriske begreber og måle	19, 22
Matematik efter 6. klasse		
Matematiske kompetencer	Eleven kan handle med overblik i sammensatte situationer med matematik	18
Billedkunst efter 3. klasse		
Billedfremstilling	Eleven kan udtrykke sig i plane, rumlige og digitale billeder	20
Billedkommunikation	Eleven kan kommunikere gennem billeder	17
Billedkunst efter 6. klasse		
Billedfremstilling	Eleven kan eksperimentere med og udtrykke sig i billeder med vægt på tematisering	20
Håndværk og design efter 3./4./5./6. klasse		
Håndværk - materialer	Eleven kan forarbejde materialer i forhold til produktets form, funktion og udtryk	21, 22
Design	Eleven kan arbejde med enkle designprocesser knyttet til egen produktfremstilling	19, 21, 22
Idræt efter 2. klasse		
Idrætskultur og relationer	Eleven kan samarbejde om idrætslige aktiviteter og lege	24
Alsidedig idrætsudøvelse	Eleven kan deltage aktivt i basale, alsidige bevægelser i leg	26, 27
Idræt efter 5. klasse		
Alsidedig idrætsudøvelse	Eleven kan anvende grundlæggende, sammensatte bevægelser i idrætspraksis	27
Idrætskultur og relationer	Eleven kan deltage aktivt i idrættens kultur og fællesskab	24
Madkundskab efter 4./5./6./7. klasse		
Madlavning	Eleven kan anvende madlavningsteknikker og omsætte idéer i madlavningen	25
Måltider og madkultur	Eleven kan fortolke måltider med forståelse for værdier, kultur og levevilkår	25
Musik efter 2. klasse		
Musikforståelse	Eleven kan lytte til og udtrykke sig om musik	26, 27
Musik efter 4. klasse		
Musikudøvelse	Eleven kan deltage opmærksomt i sang, spil og bevægelse med bevidsthed om egen og andres rolle i musikalsk udfoldelse	27

Overblik: Her finder du alle årets film

FILM FRA DANIDA

Velkommen til Indonesien (9 min)

I denne film får I en spændende introduktion til Indonesien. Både til livet i megabyen Jakarta og livet ude på nogle af landets mere end 17.000 øer. Filmen er oplagt at indlede forløbet med.

Besøg Kampung Melayu (6 min)

Oplev hverdagen i den fattige bydel Kampung Melayu i Jakarta på nært hold. Hvordan ser der ud i skolen og hvad laver børnene, når de har fri?

Øen og kysten (6 min)

I denne film besøger I den fjerntliggende vulkanø Lombok og den lille fiskerlandsby Wowong, som ligger helt ud til kysten – og ser lidt af børnene dagligdag her.

Børnene i landsbyen Ciwaluh (6 min)

Hvordan er det at leve i en landsby ved foden af en vulkan og tæt på regnskov og rismarker? Kom med ud og besøg landsbyen Ciwaluh på Java. I kommer også til fest på skolen!

Tæl til 10 på indonesisk (1 min)

Lær her, hvordan man tæller til 10 på indonesisk.

Benni Bødker om 'Forsvundet i Jakarta' (3 min)

Forfatteren fortæller selv om sine indtryk af Indonesien og om hans tanker bag årets bog 'Forsvundet i Jakarta'.

Børn viser rundt i kampungen (7 min)

To drenge fra Kampung Melayu viser rundt i de smalle gader og gyder med et GoPro-kamera. Filmen skal bruges til Opgave 16 Videoquiz.

**FIND ALLE ÅRETS FILM
I FILMBANKEN I LÆRER-UNIVERSET**

*NB: DR's film kræver DR-login,
og de bliver vist inde på DR's hjemmeside.*

FILM FRA PLANBØRNEFONDEN

Mød Indonesiens børn (12 x 1-2 min)

Her får I indblik i hverdagen for fire børn fra forskellige dele af Indonesien og ser både deres unikke hverdage – men også hvad de har til fælles. I kommer bl.a. med i skole, i klub og ser, hvad de leger og spiser i deres fritid.

• 12-årige Narril bor midt inde i Jakarta

Narril viser sit hjem • Narril går i skole • Narril spiller fodbold • Narril fortæller om oversvømmelser.

• 11-årige Alif bor i en lille by udenfor Jakarta

Alif viser sit hjem • Alif går i skole • Alif køber ind og laver mad • Alif cykler rundt og laver tricks.

• 11-årige Selvi og Olvi bor på en vulkanø

Selvi og Olvi viser deres hjem • Selvi og Olvi går i skole • Selvi og Olvi er kreative • Selvi og Olvi går i klub.

Se mere om børneportrætterne på side 43.

VR-film til alle computere (3 x ca. 4 min)

I år kan I selv opdage Indonesien i små 360 grader-videoer med 'VR-effekt': Når I afspiller videoerne, kan I se jer omkring til alle sider. De kan afspilles på alle computere uden andet udstyr. I oplever de smalle gader i Jakartas kampunger og landlivet på en vulkanø – også i skolen.

• Oplev Jakarta

• Oplev Lombok

• Oplev årets projekt og Semuts hjem.

Årets sang med Karen Mukupa (2 x 3 min)

Karen Mukupa har skabt årets sang for PlanBørnefonden. Den handler om årets projekt og får børnene op af stolene med energifyldte rytmer inspireret af Indonesien. Der er også en ekstra version af musikvideoen, hvor eleverne kan synge med – og tilføje deres eget vers!

FILM FRA DR RAMASJANG

Jagten på regnbuens magiske bamse (6 x 10-13 min.)

- Episode 1: Legen forsvinder
- Episode 2: Legebamsen er væk
- Episode 3: Det magiske batteri
- Episode 4: Manualen er ødelagt
- Episode 5: En ægte havgudinde
- Episode 6: Hr. Skæg kan ikke lege

Motor Mille og Hr. Skæg tager på eventyr i Indonesien: På Ramasjang-øen finder Mille et regnbuelager, hvor noget er helt galt. Regnbuens magiske legebamse har mistet sit lys og skal repareres hurtigt, for ellers vil alle miste deres evne til at lege. Tiden er knap, og manualen til bamsen er blevet væk. Det viser sig, at den skal findes i Indonesien. Motor Mille og Hr. Skæg rejser gennem en magisk portal til Indonesien, hvor de er helt på udebane. Undervejs mister de legebamsen, de skal finde et gammelt, magisk batteri, og de må endda til sidst spørge en gudinde om hjælp. Heldigvis får de to venner hjælp af børn i Indonesien, og de viser sig at kunne mere end både Motor Mille og Hr. Skæg.

Årets sang: Den magiske bamse (ca. 2 min.)

Årets sang til de yngste med Motor Mille og Hr. Skæg. I kan også selv synge og danse med (find teksten i Opgave 26).

Dansemix: Dans med på årets sang (ca. 5 min.)

Bamsen fra årets filmserie fra Ramasjang indtager danse-gulvet og giver den gas til sangen 'Den magiske bamse' fra serien 'Jagten på regnbuens magiske bamse'.

Kreabix: Sjovt fiskespil (ca. 5 min.)

Emma laver et sjovt fiskespil med genbrugsting fra Indonesien, som hun og Hr. Skæg kan lege med.

Tegnetrix: Bamsetegning (ca. 5 min.)

Se, hvordan du nemt og hurtigt med bagepapir kan tegne den sødeste bamse.

Madmix: Ris med chili (ca. 5 min.)

Selma viser, hvordan køleskabets rester kan blive en stærk portion stegte ris, inspireret af det indonesiske køkken.

Det rummer årets materiale

Lærervejledning: Fakta og baggrund om Indonesien.

Overskuelig og grundig vejledning til forløbene, web-værktøjerne og opgaverne, så alt er lige til at gå i gang med i klassen.

Elevbog: Spændende fortælling, 'Forsvundet i Jakarta', af Benni Bødker. Plus tre eventyr med lavere lix – og inspiration fra Indonesien. Desuden masser af tegninger, fotos og fakta.

Læsestøtte med skærm-bøger og lyd-bøger: Elevbogens historie og fabler får du også som lydbøger og som skærm-bøger, hvor eleverne kan læse teksten og få den læst højt side for side. Find dem på hjemmesiden under 'Lydbøger' eller på siden 'Opdag Indonesien' (scroll ned til afsnittet 'Skole').

Lærer-univers på hjemmesiden: Opgavebank, billedbank, filmbank, lærertips, nemme tutorials og meget andet.

Forløb: Fleksible forløb, der er brugsklare og målrettet flere fag og niveauer fra 1. til 5. klasse.

Masser af varierede opgaver: De er lige til at sætte i gang og grundigt beskrevet i opgavearkene, der ligger i Opgavebanken. Til Dansk, N/T, Billedkunst, Musik, Madkundskab og Matematik. Samt sjove aktiviteter og bevægelse.

Lav flotte fotohistorier: Komplet og nemt web-værktøj til at producere fotohistorier med billeder, tekst og lyd. Alle vigtige tekster undervejs kan eleverne få læst højt. Alt arbejde gemmes automatisk med UNI-Login. Findes også som gratis iPad-app.

Byg selv en interaktiv 'Børnenes Egen U-landskalender': Nemt web-værktøj, hvor eleverne selv producerer deres egne digitale lågekalendere, som de bagefter kan sende til fx forældrene. Bag lågerne fortæller de om forskellige sider af livet i årets land i fotos, overskrifter og små tekster. Kan bruges året rundt.

Børne-univers på hjemmesiden: I sektionen 'Opdag Indonesien' er der film, infografik, musik, quizzer, faktabøger og billedserier, som eleverne selv kan gå på opdagelse i.

Her møder eleverne også Børnenes U-landskalender:

- **I låge-julekalenderen:** I den traditionsrige julekalender i pap vil mange af eleverne også møde årets land og temaer.
- **I TV-udsendelser på DR:** DR sender i efteråret 2025 en ny Ramasjang-serie med Motor Mille og Hr. Skæg, hvor de besøger Indonesien.

FORSVUNDET I JAKARTA, LÆRERVEJLEDNING

FORFATTERE: Michael Larsen og Christian Vaabensted

FOTO: Jeppe Gudmundsen-Holmgreen

Særlige fotos:

Side 5 (Karen Mukupa): Amanda Thomsen
Side 6-7 (elevarbejde fra Byens Skole): Anna Olesen
Side 9 (Borobudur-templet): Colourbox
Side 10 (Diponegoros arrestation): Scanpix
Side 11 (præsident Sukarno): Adobe Stock
Side 11 (muskatnødder): Adobe Stock
Side 26 (ø-rige): Lasse Bak Mejlvang, PlanBørnefonden
Side 27 (sumatratiger og komadovaran): Colourbox
Side 28 (orangutang): Colourbox
Side 28 (koralrev): Anette Petersen, inVirke
Side 30 (pige i vand): Lasse Bak Mejlvang, PlanBørnefonden
Side 32-35 Lasse Bak Mejlvang, PlanBørnefonden
Side 38 Lasse Bak Mejlvang, PlanBørnefonden
Side 42 (Karen Mukupa): Amanda Thomsen
Side 43 Lasse Bak Mejlvang, PlanBørnefonden
Side 44 (gade i kampung): PlanBørnefonden

REDAKTION OG PROJEKTLEDELSE: Christian Vaabensted, Publikum Kommunikation

LAYOUT/REPRO: Anna Olesen

WEBSITE, WEB-VÆRKTØJER OG IPAD-APP: Udviklet af Pluralis

TRYK OG ISBN: Stibo Complete, sat med Barlow

Trykt udgave (elevbog): 978-87-94339-63-6
PDF-udgave (elevbog): 978-87-94339-65-0
Trykt klassesæt: 978-87-94339-62-9
Trykt lærervejledning: 978-87-94339-64-3
PDF-udgave, lærervejledning: 978-87-94339-66-7

Bøgerne kan hentes som PDF: 2025.u-landskalender.dk
Trykte bøger kan bestilles på: 2025.u-landskalender.dk

ÅRETS ORGANISATION:
PlanBørnefonden: planbørnefonden.dk

UDGIVET AF UDENRIGSMINISTERIET
Synspunkter, der kommer til udtryk i materialerne, er forfatterens og ikke nødvendigvis sammenfaldende med Udenrigsministeriets.

Find hele materialet på
2025.u-landskalender.dk

UDENRIGSMINISTERIET
Danida

